

Innovatsiooni ja konkurentsivõime rahastamine ELi poolt

Vähene keskendumine turulähedastele meetmetele
programmi „Horisont 2020“ prioriteedi „Juhtpositsioon
tööstuses“ raames

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Sisukord

Punkt

01–20 | Põhisõnumid

01–10 | Miks on see valdkond oluline

11–20 | Mida me leidsime ja soovitame

21–112 | Meie tähelepanekutest lähemalt

21–40 | Rahaeraldised ei olnud süstemaatiliselt suunatud suurima innovatsiooni- ja kasvupotentsiaaliga projektidele

23–24 | Komisjoni vajaduste analüüs novaatorite, sealhulgas VKEde kohta ei andnud tööprogrammi koostamisel piisavalt teavet

25–29 | Prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ rahastamine toetas ainult osaliselt kasumit taotlevate osalejate turulähedast innovatsioonitegevust

30–34 | Keskendumine madala valmidusastmega innovatsioonile ei soodustanud turul kasutuselevõttu ega laienemist

35–38 | Majandusliku ja kasvupotentsiaaliga projektide valimisel ei kohaldatud mõjukriteeriumi järjepidevalt

39–40 | VKEd juhtisid harva koostööprojekte ja rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid ei olnud kavandatud innovatsioonisuutlikkuse edendamiseks

41–94 | Programmiga „Horisont 2020“ võeti kasutusele spetsiaalsed turuletoomise vahendid, kuid piiratud eduga

43–49 | Jääb ebaselgeks, mil määral on EIP Grupi hallatavad rahastamisvahendid olnud tõhusad ning toetanud innovatsiooni ja turustamise tulemusi

50–54 | VKEde rahastamisvahend toetas tõhusalt tehnosiiret, kuid selle tulemused turul kasutuselevõtu osas olid piiratud

55–57 | Teadmussiiret toetavate komisjoni algatuste ja vahendite nähtavus ja mõju olid piiratud

58–60 | Programmi „Euroopa horisont“ raames kasutusele võetud uute vahendite tõhusust ei ole veel tõendatud

61–62 | Programmi „Horisont 2020“ järelevalveraamistikus ei jälgitud tõhusalt osalejate majandustulemusi ega innovatsioonisuutlikkust

- 63–73 | Programmi eesmärgid ja näitajad ei olnud kavandatud osalejate majandustulemuste ja innovatsioonisutlikkuse jaoks ega mõõtnud neid
- 74–94 | Komisjoni järelevalve ei ole üksusekeskne ega pikaajaline
- 95–112 | Programmi „Horisont 2020“ järelhindamisel ei hinnatud programmi panust osalejate majandustulemustesse ega innovatsioonisutlikkusse**
- 98–105 | Programmi „Horisont 2020“ määruses ei nõutud osalejatele avalduva mõju hindamist
- 106–112 | Komisjoni järelhindamistes kasutatud eeldused ja metodoloogilised probleemid võisid viia liiga optimistlike tulemusteni

Lisad

I lisa. Lühidalt auditist

II lisa. Käesoleva auditi raames uuritud projektide valim

III lisa. VKEde tagatissüsteemi kohased innovatsiooni ja digiteerimise rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

IV lisa. Võrdlus: programm „Horisont 2020“ vs programm „Euroopa horisont“

V lisa. Meie „Horisont 2020“ osalejate küsitlus

Lühendid

Mõisted

Komisjoni vastused

Ajakava

Auditirühm

01

Põhisõnumid

Miks on see valdkond oluline

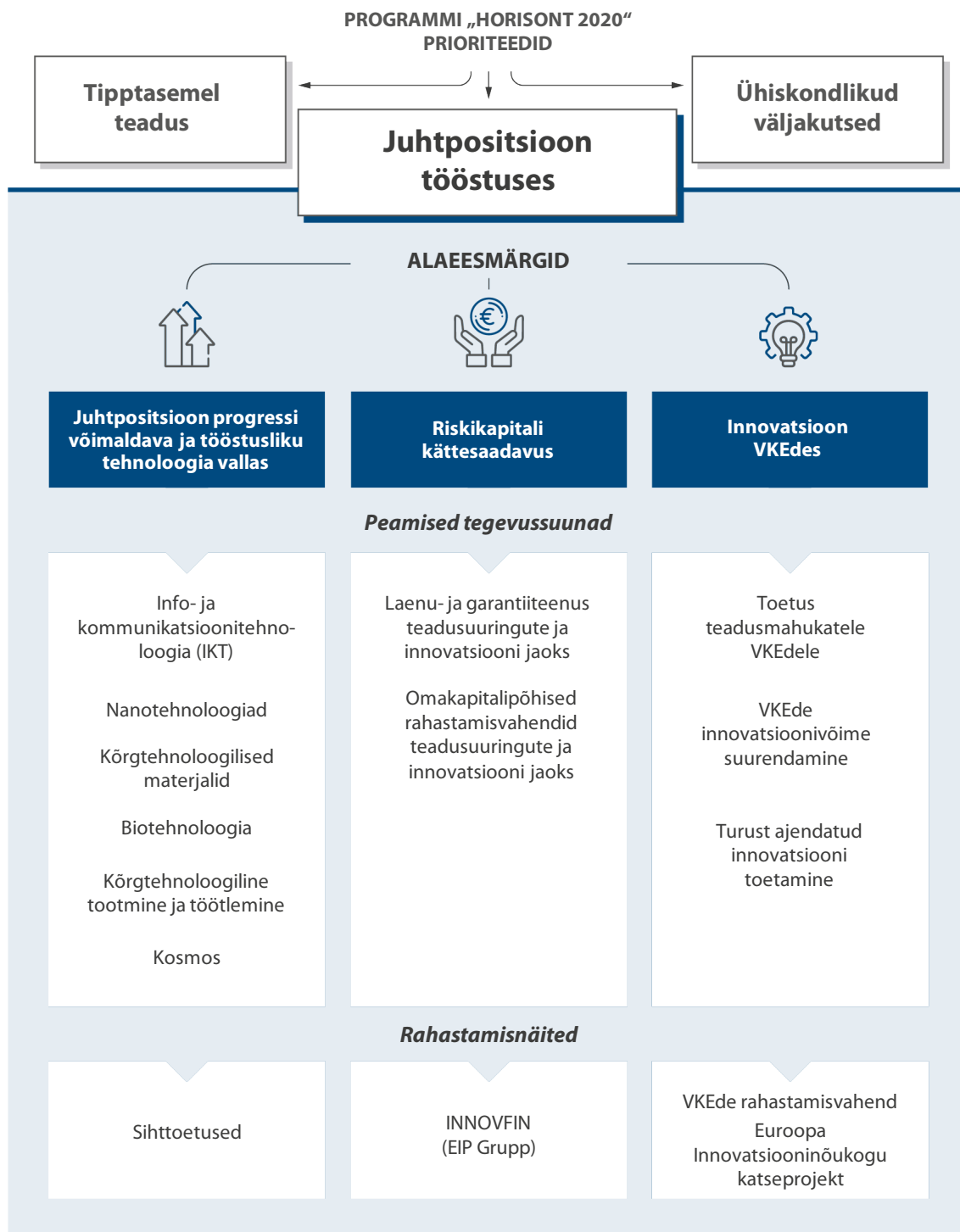
- 01** Innovatsioonivõimel ja majandustulemustel on tugev kahepoolne seos: innovatsioon soodustab majanduskasvu tootlikkuse suurenemise, uute turgude avamise ja konkurentsivõime kaudu, samas kui majanduslik tugevus toob kaasa edasiseks innovatsiooniks vajalikud investeeringud ja nõudluse, luues püsiva heaolu positiivse tsükli. Ettevõtte innovatsioonivõime suurendab tema toodangut, loob väärtuslikke töökohti ja suurendab ülemaailmset konkurentsivõimet, muutes selle pikaajalise arengu jaoks ülioluliseks.
- 02** „Horisont 2020“ (H2020) oli ELi peamine teadusuuringute ja innovatsiooni programm aastatel 2014–2020. Selle üldeesmärk oli aidata kaasa teadmiste- ja innovatsioonipõhise ühiskonna ja majanduse arengule kogu ELis, võimendades täiendavaid investeeringuid teadusuuringutesse ja investeerimisse ning toetades ELi teadusuuringute ja innovatsiooni eesmärkide saavutamist¹.
- 03** Määruses (EL) nr 1291/2013 („Horisont 2020“ määrus) on sätestatud programmi kolm prioriteeti: „Tipptasemel teadus“, „Ühiskonnaprobleemid“ ja „Juhtpositsioon tööstuses“, mille eesmärk oli kasutada paremini ära Euroopa tööstuspotentsiaali teadusuuringute, innovatsiooni ja tehnoloogiaarenduse kaudu paljudes sektorites.

¹ Määruse (EL) nr 1291/2013 artikkel 1.

04 Programmi „Horisont 2020“ kogueelarve oli 79 miljardit eurot (mis koosnes 77 miljardi euro suurusest baasrahastamisest ja tuumauuringute täiendavast rahastamisest Euratomi programmi raames²), mis moodustas 54% mitmeaastase finantsraamistiku rubriigist „Konkurentsivõime majanduskasvu ja tööhõive tagamiseks“. Prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ eelarve oli ligikaudu 17 miljardit eurot (ehk 22% programmi „Horisont 2020“ kogueelarvest). Selle prioriteedi saavutamiseks seati kolm alaeesmärki. Peaaegu 80% selle prioriteedi eelarvest eraldati alaeesmärgile saavutada juhtpositsioon kuues progressi võimaldavas ja tööstuslikus tehnoloogias (LEIT). See on ka valdkond, kus turulähedaste teadus- ja innovatsioonimeetmete rahastamine on kõige tõenäolisem (*joonis 1*).

² Määrus (EL) nr 1291/2013 ja määrus (Euratom) nr 1314/2013.

Joonis 1 | Prioriteet „Juhtpositsioon tööstuses“ – alaeesmärgid

Allikas: kontrollikoda programmi „Horisont 2020“ määruse põhjal.

- 05** Draghi Euroopa konkurentsivõime aruande kohaselt on teadusuuringutel ja innovatsioonil keskne roll ELi konkurentsivõime, majanduskasvu ja tööhõive strateegias. Aruandes rõhutatakse vajadust tugevdada Euroopa tehnoloogilist juhtpositsiooni, parandada tingimusi erasektori teadus- ja innovatsioonitegevuse investeringuteks ning suurendada teadustulemuste rakendamist ja nähtavust majanduses laiemalt. Selles märgitakse peamise probleemina innovatsioonilõhet Ameerika Ühendriikide ja Hiinaga, eelkõige kõrgtehnoloogia valdkonnas.
- 06** Vastuseks sellele ja osana oma seadusandlikest ettepanekutest mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 kohta kavatseb komisjon luua Euroopa Konkurentsivõime Fondi ning jätkata tulevast programmi „Euroopa horisont“ eraldi programmina, mis on selle fondiga tihedalt seotud, kuid sellest eraldiseisev.
- 07** Euroopa Konkurentsivõime Fondi ja programmi „Euroopa horisont“ eesmärk on „toimida investeerimissuutlikkusena, millega tugevdatakse Euroopa konkurentsivõimet ELi konkurentsivõime seisukohast olulise tehnoloogia valdkonnas ja strateegilistes sektorites alates teaduskoostööst kuni ettevõtete laienemise, innovatsiooni, tööstusliku ja taristu kasutuselevõtu ja tootmise, sealhulgas oskuste suurendamiseni, ning toetada projekte ja ettevõtteid, sealhulgas VKEsid, idufirmasid, suuremaid ettevõtteid, ülikoole ja teadusüksusi, ning toimida samal ajal võimendava vahendina, kus kasutatakse eelarvelisi toetusvahendeid era-, institutsiooniliste ja riiklike investeringute ligimeelitamiseks“³. Euroopa Konkurentsivõime Fondi ja programmi „Euroopa horisont“ kavandatud eelarve kokku on ligikaudu 409 miljardit eurot (362 miljardit eurot 2025. aasta hindades), mis moodustab ligikaudu 21% mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 kavandatud 1,984 triljoni euro suurusest kogueelarvest (1,763 triljonit eurot 2025. aasta hindades). Programmi „Euroopa horisont“ konkurentsivõime komponendi lõimimisega Euroopa Konkurentsivõime Fondi püüab komisjon tagada ka sujuvama ülemineku teadusuuringutelt innovatsioonile ning idu- ja kasvufirmadele.
- 08** Ajavahemikul 2014–2020 oli programmi „Horisont 2020“ prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ peamine eesmärk rahastada teadus- ja innovatsioonimeetmeid, mis aitasid ettevõtetel, eelkõige VKEdel (väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad), tugevdada oma innovatsiooni- ja kasvupotentsiaali. Seepärast on oluline hinnata selle tõhusust Euroopa ettevõtete toetamisel uuenduslike toodete ja teenuste turule toomisel, et saada kogemusi Euroopa Konkurentsivõime Fondi ja programmi „Euroopa horisont“ asjakohaste osade rakendamisest aastatel 2028–2034.

³ COM(2025) 555.

- 09** 2026. aasta esimeses kvartalis esitasime arvamused nii Euroopa Konkurentsivõime Fondi kui ka programmi „Euroopa horisont“ kohta esitatud komisjoni ettepanekute kohta ning komisjoni ettepaneku kohta rakendada horisontaalset tulemusraamistikku ([arvamused 01/2026, 02/2026 ja 10/2026](#)). Viitame neile arvamustele oma aruandes, kui see on asjakohane.
- 10** *II* sisaldab täiendavat taustteavet ning auditi ulatuse ja käsitusviisi üksikasju.

Mida me leidsime ja soovime

- 11** Komisjon kajastas prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ puhul ELi strateegilisi prioriteete programmi „Horisont 2020“ tööprogrammides asjakohaselt. Siiski jäi ebaselgeks, mil määral võeti tööprogrammide ettevalmistamisel või projektikonkursi kavandamisel arvesse osalejate vajadusi, konsultatsioonide käigus saadud teavet või rakendusametilt saadud tagasisidet. Seda muret kajastas ka sidusrühmade tagasiside, mis on esitatud komisjoni programmi „Horisont 2020“ vahehindamises. Kokkuvõttes võisid need tegurid piirata komisjoni suutlikkust teha kindlaks teemad, mis oleksid võinud paremini vastata uuenduslike osalejate (eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd)) konkreetsetele vajadustele (punktid [23–24](#)).
- 12** Üldiselt eraldati prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ raames vaid ligikaudu pool rahalisest toetusest turulähedastele meetmetele, mille tehnoloogiline areng on kõrgemal tasemel. Lisaks eraldati ligikaudu pool rahalistest vahenditest mittetulundusühingutele, piirates seeläbi erasektori finantsvõimendust. Kuigi kasumit taotlevad üksused, sealhulgas VKEd, moodustasid enam kui kolm neljandikku kõigist osalejatest, täheldasime, et LEIT-tehnoloogiatele ja VKEde innovatsioonile suunatud rahastamine keskendus vaid mõnesajale osalejale. Need olid aga peamiselt mittetulundusühingud mitmes koostööprojekti, teadusasutused ning kõrg- ja keskharidusasutused. Need organisatsioonid said sageli kasu kõrgeimast rahastamismäärast (kuni 100%), mis tähendab, et see toetus ei andnud mingit stiimulit erasektori investeeringute kaasamiseks (punktid [25–29](#)).

- 13** Leidsime ka, et paljud prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ tööprogrammides määratletud projektikonkursid olid suunatud keskmisele tehnoloogilise valmiduse tasemele (TRL), keskendudes valideerimisele ja tutvustamisele asjaomastes tööstusharudes. Sellest tulenevalt oli programmi „Horisont 2020“ üldine mõju turustamisele ja laiendamisele juba programmitöö etapis piiratud. See olukord ei ole praeguse programmi „Euroopa horisont“ raames märkimisväärselt muutunud. Samal ajal on komisjon hilisema etapi innovatsiooni toetamiseks võtnud kasutusele uued kavad, mis täiendavad toetuste rahastamist omakapitaliinvesteeringutega, hõlmates peamiselt kõrgemaid tehnoloogilise valmiduse tasemeid. Sellega seoses on peamine vahend Euroopa Innovatsiooninõukogu (EIC) ja eelkõige selle peamine riskikapitaliinvesteeringute haru – EIC fond. Need vahendid toimisid siiski eraldi ja ei olnud süstemaatiliselt seotud toetustest rahastatavate programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ projektidega, mis piiras isegi tehniliselt edukate keskmise tehnoloogilise valmiduse tasemega projektide suutlikkust liikuda keskmise etapi arendamisest turustamisvalmis projektideni (punktid [30–34](#)).
- 14** Komisjon kohaldas ettepanekute ja väljundite hindamisel projekti rakendamise ajal õiguslikus aluses nõutud kriteeriume, kuid oma valimis täheldasime, et mõjukriteeriumi ei kasutatud valikuprotsessis järjepidevalt. Leidsime, et VKEd tegutsesid harva projektikoordinaatoritena koostööprojektides (mis moodustavad peaaegu 80% programmi „Horisont 2020“ rahastamisest), mis piiras nende mõju projektijuhtimisele, intellektuaalomandi omamisele või loomisele ja ärilisele kasutamisele. Lisaks nimetas rohkem kui kolmandik meie valimisse kuulunud VKEdest taotlemise ja osalemise peamise motivatsioonina pigem võrgustike loomist tööstuse peamiste osalejatega kui innovatsiooni. Programmi „Horisont 2020“ määruuses ega tööprogrammides ei täpsustatud osalejate innovatsioonisuutlikkusega seotud rahastamiskõlblikkuse nõudeid. Seetõttu ei eraldatud rahalisi vahendeid tingimata kõige suurema innovatsioonipotentsiaaliga osalejatele või projektidele. See olukord jääb praeguses „Euroopa horisondi“ programmis samaks (punktid [35–40](#)).
- 15** Prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ üks alaeesmärk oli parandada VKEde juurdepääsu riskikapitalile, mis on ELi tasandi innovatsiooni liikumapanev jõud. Sellega seoses loodi programmiga „Horisont 2020“ finantsinstrument „Riskikapitali kättesaadavus“. Seda vahendit rakendati InnovFini tootepere kaudu ning see hõlmas laia valikut võla-, tagatis-, omakapitali- ja nõustamistooteid. Siiski jääb ebaselgeks, mil määral need Euroopa Investeerimispanka (EIP) hallatavad rahastamisvahendid innovatsiooni ja turustamise tulemusi tõepoolest toetasid. Meie audit näitas, et VKEdeni ei jõudnud suurem osa EIP hallatavate InnovFini vahendite kaudu välja makstud rahalistest vahenditest (punktid [41–49](#)).

- 16** VKEde rahastamisvahend toetas tõhusalt tehnosiiret, kuid rahastamisprobleemide, puuduliku kasutamise kavandamise, regulatiivsete takistuste ja ebapiisava tehnosiirde suutlikkuse tõttu olid selle tulemused turul kasutuselevõtul piiratud. Need püsivad takistused vähendasid jätkuvalt programmi pikaajalist mõju. Komisjon rakendas ka selliseid vahendeid nagu intellektuaalomandi õigused, Cordis, veebisaidid, Innovatsiooniradar, et toetada projektitulemuste levitamist ja kasutamist, eelkõige VKEde puhul. Levitamistegevust mõjutas aga piiratud nähtavus, mis vähendas toetusesaajate võimalusi projektitulemusi ära kasutada ja takistas uuenduste laiemat kasutuselevõttu, ning levitamistegevus ei olnud alati hästi dokumenteeritud. Samuti leidsime, et komisjon ei olnud veel hinnanud tehnosiirde levitamise ja kasutamise ning ELi rahastatud teadusuuringute tulemuste turuleviimise soodustamiseks kasutatavate vahendite tõhusust (punktid **50–60**).

1. soovitus

Edendada tehnosiiret, tugevdada uuenduslike lahenduste turuleviimist ja toetada levitamistegevust

2028.–2034. aasta programmi „Euroopa horisont“ ja Euroopa Konkurentsivõime Fondi puhul, kus kasutatakse turulähedaste meetmete ühiseid projektikonkursside, peaks komisjon:

- a) suunama toetuse tööprogrammide ja projektikonkursside ettevalmistamisel kõrgema tehnoloogilise valmiduse tasemega ettepanekutele;
- b) kajastama paremini tööprogrammide rahastamisvajadusi, tuginedes kättesaadavatele tõenditele;
- c) kohaldama projektide valimisel järjepidevalt mõjukriteeriumi;
- d) määrama kindlaks kasumit taotlevate üksuste ja VKEde osalemise eesmärgid, sealhulgas rakenduspartneritega (nt EIP grupp) sõlmitavates delegerimislepingutes nende järelevalve sätted;
- e) parandama ja laiendama sihtotstarbelisi meetmeid, mis toetavad uuenduslike lahenduste turuleviimist;
- f) suurendama toetust projektitulemuste levitamisele ja erinevatele kasutusvõimalustele, et parandada nende nähtavust, kättesaadavust ja ärilisel eesmärgil kasutamist, pöörates erilist tähelepanu VKEdele.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2028. aasta 1. kvartal.

- 17** Prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“, nagu ka programmi „Horisont 2020“ teiste osade puhul, ei hinnanud komisjon projektide lõpetamisel ELi rahastatud teadustegevuse tulemusi. Osalejatel tuli esitada projekti lõpparuanne, mis pidi sisaldama tulemuste levitamise ja kasutamise kavasad, kuid komisjon ei hinnanud süstemaatiliselt nende teadusväljundeid ega kontrollinud nende kavade täitmist. Samuti ei leidnud me tõendeid selle kohta, et komisjon oleks püüdnud hinnata ELi rahastatud teadusuuringute turustamise ja laiendamise potentsiaali projekti lõpetamise ajal või pärast seda. Seetõttu puudus komisjonil igasugune tõendusbaas, et otsustada, kas pakkuda järelrahastamist projektidele, millel on äri- või kasvupotentsiaal. Kavandatud programmi „Euroopa horisont“ (2028–2034) raames kavatseb komisjon jätkata kontrolli üksnes projektide lõpetamisel, ilma et ta hindaks süstemaatiliselt teadusväljundeid või võtaks pärast projekti lõpuleviimist struktureeritud järelmeetmeid (punktid **78–88**).

2. soovitus

Muuta rahastamine sihipäraseks, et toetada turule sisenemist ja laienemist

2028.–2034. aasta programmi „Euroopa horisont“ ja Euroopa Konkurentsivõime Fondi puhul peaks komisjon iga ühise poliitikaharu turulähedaste meetmete puhul tegema järgmist:

- a) tegema kindlaks projektid, millel on suur äri- ja kasvupotentsiaal pärast ELi rahastatud tegevuste lõpuleviimist, tuginedes teadusväljundite süstemaatilisele hindamisele;
- b) välja töötama ja ellu viima sihipäraseid rahastamiskavad, et toetada selliste ettevõtete turule sisenemist ja kasvu, kellel on olnud oluline roll varasemates ELi rahastatud teadusprojektides, mille tulemustel on suur äripotentsiaal.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2027.

- 18** Komisjoni poolt programmi „Horisont 2020“ prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ jälgimiseks kasutatud eesmärkide ja näitajate ülesehitus oli nõrk. Programmi „Horisont 2020“ alaeesmärkide saavutamisel tehtud edusammude mõõtmiseks puudusid tegevuseesmärgid. Näitajad olid seotud pigem väljundite kui tulemuste või mõjuga ega jälginud toetatud üksuste majandustulemusi. Komisjoni järgmise mitmeaastase finantsraamistiku tulemusraamistiku eelnõus on enamikul valdkonnaga „Juhtpositsioon tööstuses“ seotud näitajatel, mis on kavandatud programmi „Euroopa horisont“ jaoks pärast 2027. aastat, endiselt samad puudused (punktid **63–73** ja **78**).

- 19** Programmi „Horisont 2020“ raames ei kogunud komisjon andmeid osalejate innovatsioonisuutlikkuse ega majandustulemuste kohta. See võis piirata tema suutlikkust hinnata, kas ELi rahastamine andis ettevõtetele, eelkõige VKEdele, majanduslikku väärtust. Kuigi praeguse programmi „Euroopa horisont“ raames tehti võrreldes programmiga „Horisont 2020“ metodoloogilisi muudatusi, ei ole see olukord muutunud. Lisaks puuduvad andmed selle kohta, kas Euroopa Investeeringufondi (EIF) InnovFin'i finantstooted aitasid kaasa VKEde innovatsioonile. Leiame, et ELi rahastatud teadusuuringute tõhususe põhjalikku ja sisulist hindamist innovatsiooni ja majanduskasvu toetamise seisukohalt ei ole võimalik läbi viia ebaõigete ja puudulike järelevalveandmete põhjal (punktid [74–78](#) ja [89–94](#)).

3. soovitus

Programmi „Horisont“ raamprogrammide järelevalvesüsteemi ümberkujundamine ja ühtlustamine

Programmi „Euroopa horisont“ 2028–2034 jaoks peaks komisjon oma järelevalvesüsteemi ümber struktureerima ja ühtlustama, et koguda ja registreerida andmeid, mis sobivad ELi teadusuuringute rahastamise mõju sisuliseks hindamiseks mitmel programmitöö perioodil. Rohkem tähelepanu tuleks pöörata ka osalejatele avalduva pikaajalise mõju jälgimisele. See peaks hõlmama toetatavate üksuste innovatsioonivõimet ja kasumit taotlevate üksuste majandustulemusi.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2027.

- 20** 2024. aastal viis komisjon kooskõlas oma [parema õigusloome suunistega](#) läbi programmi „Horisont 2020“ järelhindamise. Leidsime, et valimil põhinenud hindamise kohaselt parandas programmis osalemine ettevõtete majandustulemusi ainult teataval määral, aga mõju ettevõtete innovatsioonisuutlikkusele ei hinnatud. Selle asemel keskenduti hindamisel sellele, kuidas programm „Horisont 2020“ mõjutas majanduskasvu ja konkurentsivõimet ELi tasandil, kasutades peamiselt makro- ja mikromajanduslikke mudeleid. Ettevõtte tasandi perspektiivi puudumine piirab hindamise kasulikkust tulevaste programmide ülesehituse parandamisel. Lisaks vähendasid nende mudelite eeldused ja meetodikaprobleemid ning mitme näitaja aluseks olevad andmed analüüsi usaldusväärsust ja võisid aidata kaasa liiga positiivse hindamistulemuse saavutamisele (punktid [95–112](#)).

4. soovitus

Hinnata ELi teadusuuringute rahastamise mõju osalejate majandustulemustele ja innovatsioonisutlikkusele

Praeguse programmi „Euroopa horisont“ puhul peaks komisjon arendama edasi uusi meetodeid, et hinnata ELi teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamise mõju, pöörates erilist tähelepanu osalejate majandustulemustele ja innovatsioonisutlikkusele.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2031.

02

Meie tähelepanekutest lähemalt

Rahaeraldised ei olnud süstemaatiliselt suunatud suurima innovatsiooni- ja kasvupotentsiaaliga projektidele

- 21** Programmi „Horisont 2020“ määruse kohaselt peab komisjon tegema kindlaks konkreetseid innovatsioonitõkkesid, millega VKEd silmitsi seisavad⁴, edendama juhtpositsiooni tööstuses, et toetada ettevõtlust, sealhulgas mikro-, väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKEd), ning kaasama olulisel määral tööstust, olles samal ajal avatud uutele osalejatele. Kõikides nendes valdkondades tuleb võtta arvesse kasutajate vajadusi⁵. Tööprogrammides määrati kindlaks prioriteedid ja vastavad projektikonkursid. Seejärel valiti projektid välja spetsiaalsete projektikonkursside kaudu, mis põhinesid eelnevalt kindlaks määratud valikukriteeriumidel.
- 22** Selles osas uuritakse, mil määral käsitleti komisjoni tööprogrammides ja konkursikutsetes prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ raames osalejate, eelkõige VKEde vajadusi ja konkreetseid takistusi. Samuti uuritakse, kuidas tehti kindlaks majandusliku ja kasvupotentsiaaliga projektid ning kas selliste projektide rahastamiseks seati õiged prioriteedid.

⁴ I lisa II osa. Prioriteet „Juhtpositsioon tööstuses“.

⁵ Preambuli punktid 20 ja 34 ning I lisa II osa punkt a.

Komisjoni vajaduste analüüs novaatorite, sealhulgas VKEde kohta ei andnud tööprogrammi koostamisel piisavalt teavet

23 Programmi „Horisont2020“ tööprogrammide ettevalmistamisel prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ jaoks kasutas komisjon portfelli analüüsi, tehnoloogia- ja turusuundumuste uuringuid, hindamist ja mõjuhindanguid ning projektide järelvalve tulemusi, mida täiendas konsulteerimine liikmesriikidega. Samuti korraldas ta asutusesiseseid ajurünnakuid ja prioriteetide seadmise koosolekuid ning konsulteeris vastavate partnerlusnõukogude kaudu avaliku ja erasektori lepinguliste partnerlustega. Lisaks konsulteeriti nõuandvate organite, tehnoloogiaplatvormide, sidusrühmade ühenduste, komisjoni eriekspertide ja liikmesriikide ekspertidega. Lõplikud temaatilised prioriteedid võttis vastu komitee, mis koosnes vastutavatest komisjoni peadirektoraatidest ja liikmesriikide esindajatest.

24 Selle tulemusena koostati programmi „Horisont 2020“ tööprogrammid, mis kajastasid asjakohaselt ELi strateegilisi prioriteete prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ jaoks. Täheldasime aga järgmist:

- auditi käigus uuritud dokumentidest ei selgunud, mil määral osalejate, eelkõige VKEde vajadusi süstemaatiliselt analüüsiti ja projektikonkursside kavandamisel arvesse võeti. Eelkõige jäi ebaselgeks, kuidas konsultatsioonidest, turusuundumuste või nõudluse analüüsist saadud teave aitas kaasa otsuste tegemisele või kuidas VKEde tagasiside mõjutas tööprogrammide lõplikku sisu;
- komisjoni aruandlus projektikonkursside rakendamise kohta keskendus peamiselt hindamisprotsessi menetluslikele aspektidele ning selles esitati soovitusi ja tegevuskavasid. Komisjon esitas ka näiteid selle kohta, kuidas nõuanderühmade soovitusel kajastusid järgnevates tööprogrammides. Ei esitatud aga dokumente selle kohta, kuidas projektikonkursside prioriteedid kindlaks määratakse ja kuidas neid projektikonkursside kavandamisel arvesse võetakse;
- komisjoni ja rakendusametite vaheline killustatud juhtimine piiras veelgi tõendite tõhusat kasutamist tööprogrammi ettevalmistamisel. Kuigi komisjon vastutas poliitika kujundamise eest ja rakendas suurt osa programmist otse, delegeeriti mõne tegevuse rakendamine rakendusametitele. Need ametid ei olnud otseselt kaasatud eespool nimetatud komitee tööprogrammide vastuvõtmisse, mis tähendab, et nende väärtuslikke teadmisi ei pruugitud programmi koostamisel arvesse võtta;
- programmi „Horisont 2020“ vahehindamisel⁶ sidusrühmadelt saadud tagasiside näitas, et nad ei pidanud tööprogrammide ettevalmistamise protsessi ühtlaselt läbipaistvaks või kaasavaks, kuna teemavaldkondade konsultatsioonitavad olid ebaühtlased ja suurematel osalejatel oli projektikonkursside teemadele suurem mõju.

⁶ Lisa 1.

Prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ rahastamine toetas ainult osaliselt kasumit taotlevate osalejate turulähedast innovatsioonitegevust

„Juhtpositsioon tööstuses“ hõlmas kogu teadustegevust, selle asemel et keskenduda turulähedastele tegevustele

- 25** Programmi „Horisont 2020“ eesmärk oli hõlmata kõik tegevused alates teadusuuringutest ja tehnoloogiaarendusest kuni tutvustamistegevuse ja innovatsioonini, sealhulgas teadusuuringute ja innovatsiooniahela kõik etapid. Teadus- ja innovatsioonitegevus ning rahastamismäärad olid meetme liigiti erinevad, sõltudes sellistest teguritest nagu meetme küpsus ja eesmärk ning toetusesaaja profiil. See kajastab põhimõtet, et turule lähemal olevad tegevused peaksid ligi meelitama suurema osa lisarahastusest muudest, peamiselt erasektori rahastamisallikatest ([joonis 2](#)).

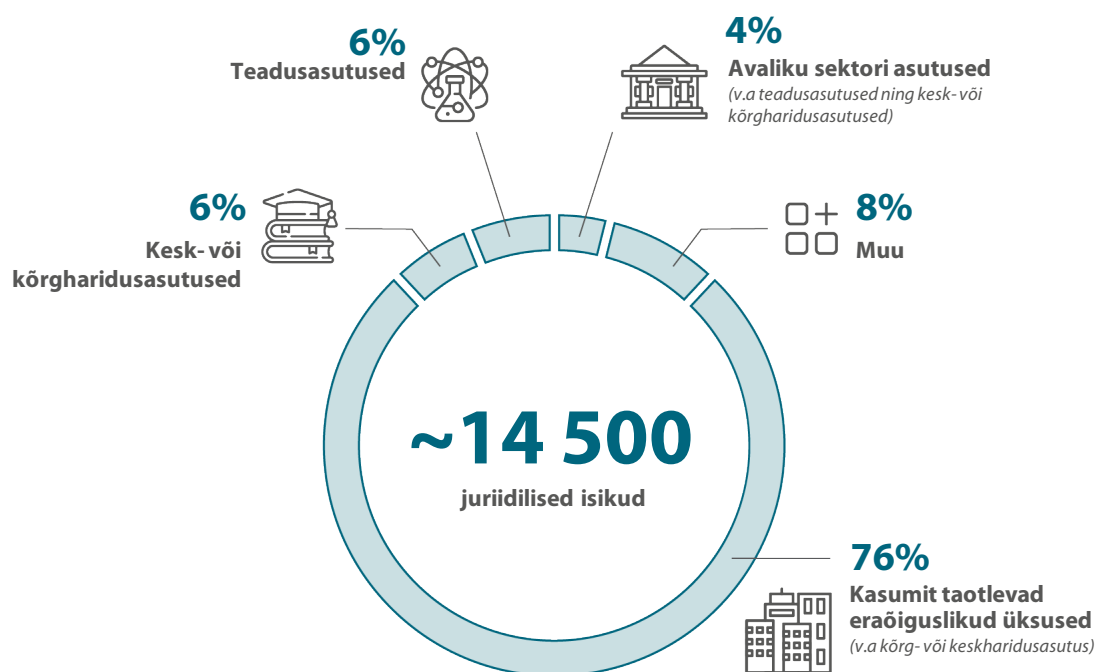

26 Meie prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ LEIT tegevuste rahastamise analüüs, eelkõige nanotehnoloogiale, kõrgtehnoloogilistele materjalidele, biotehnoloogiale, kõrgtehnoloogilisele tootmisele ja töötlemisele (NMBP) ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogiale (IKT) eraldatud rahaliste vahendite analüüs näitab, et veidi üle poole rahalistest vahenditest (ligikaudu 54%) on eraldatud teadustegevuse ning koordineerimise ja toetamise meetmetele. Sellised meetmed on tavaliselt suunatud innovatsioonitsükli varasematele etappidele. NMBP tegevuse tähelepanelikum uurimine näitab ka seda, et innovatsioonitegevus oli kõrgtehnoloogilise tootmise ja töötlemise puhul olulisem, samal ajal kui nanotehnoloogia, kõrgtehnoloogiliste materjalide ja biotehnoloogia valdkonnas oli suurem osakaal teadus- ja koordineerimistegevusel. Samuti oli umbes pool (52%) innovatsioonimeetmete ja VKEde meetmete raames antud rahalisest toetusest ette nähtud turulähedastele tegevustele, mille tehnoloogiline areng on kõrgemal tasemel.

Ligikaudu pool prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ rahalistest vahenditest läks mittetulundusühendustele

- 27** Programmi „Horisont 2020“ raames võib meetmes osaleda iga juriidiline isik, olenemata tema asutamiskohast, tingimusel et programmi „Horisont 2020“ määruses ja asjakohastes tööprogrammides sätestatud tingimused on täidetud⁷. Toetuste puhul nõuti standardse rahastamiskõlblikkuse tingimusena vähemalt kolme sõltumatut õigussubjekti, kes on asutatud eri liikmesriikides või assotsieerunud riikides. Mõne meetme puhul (nt VKEde rahastamisvahend või programmi „Horisont 2020“ kaasrahastamismeetmed või muudel nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel⁸) oli siiski vaja ainult ühte juriidilist isikut. Neid nimetatakse „ühe toetusesaajaga meetmeteks“.
- 28** LEIT-tehnoloogiate (NMBP ja IKT) ning VKEde innovatsiooni projektides osales ligikaudu 14 500 juriidilist isikut. Kasumit taotlevad üksused (sh VKEd) moodustasid kõigist osalejatest ligikaudu kolm neljandikku (76%) (joonis 3).

Joonis 3 | LEIT-tehnoloogiate ja „Innovatsioon VKEdes“ projektides osalejate liigid

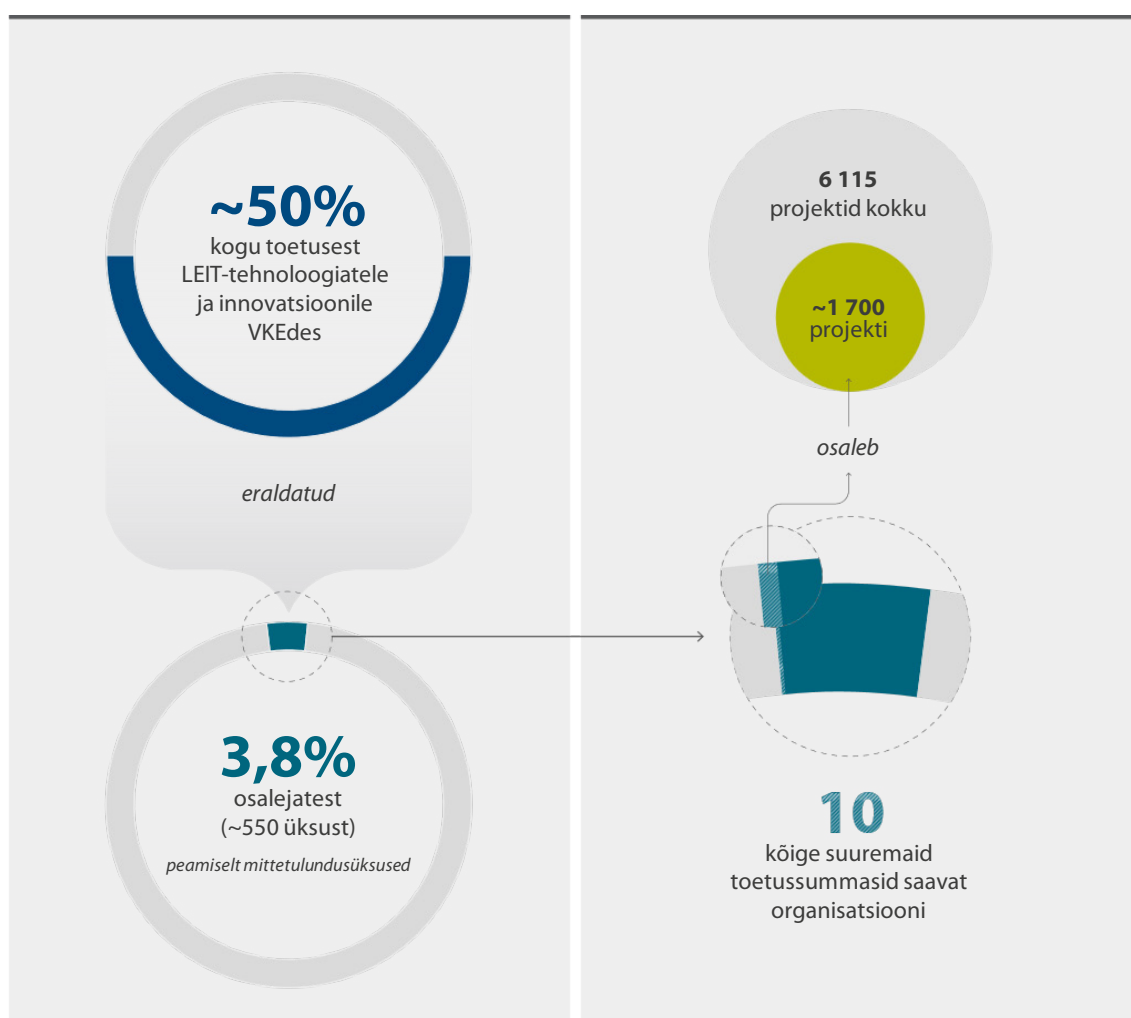
Allikas: kontrollikoda komisjoni teabe põhjal.

⁷ Määruse nr 1290/2013 artikkel 7.

⁸ Samas, artikkel 9.

- 29** Täheldasime aga rahastamise koondumist: pool kogu toetusest LEIT-tehnoloogiatele ja innovatsioonile VKEdes anti ligikaudu 550 üksusele (3,8% osalejatest). Need olid peamiselt mittetulundusühingud mitmes koostööprojektis, teadusasutused ning kõrg- ja keskkaridusasutused. Näiteks osalesid 10 teadusasutust, kes said kõige rohkem toetust, 6115 projektist enam kui 1700 projektis (28%). Need organisatsioonid said sageli kasu kõrgeimast rahastamismäärast (kuni 100%), mis tähendab, et see toetus ei stimuleerinud mingil moel erasektori investeeringute kaasamist teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni (*joonis 4*).

Joonis 4 | Toetuse koondumine LEIT-tehnoloogiatele ja „Innovatsioonile VKEdes“

Allikas: kontrollikoda komisjoni teabe põhjal.

Keskendumine madala valmidusastmega innovatsioonile ei soodustanud turul kasutuselevõttu ega laienemist

- 30** Programmi „Horisont 2020“ määruses⁹ nõutakse, et komisjon toetaks VKEsid kogu innovatsioonitsükli jooksul, kasutades mitmesuguseid rahastamisvahendeid, nagu sihttoetused, auhinnad, hanked ja finantsinstrumendid. Selles täpsustatakse, et programmi „Horisont 2020“ raames peaksid finantsinstrumendid olema peamine ELi toetuse vorm turulähedastele tegevustele.
- 31** Tehnosiire on süstemaatiline protsess, mille käigus viiakse tehnoloogia laborikeskkondadest töökeskkonda. Tehnoloogia küpsuse liigitamiseks kasutab komisjon tehnoloogia valmidusastmete skaalat. Üldiselt areneb innovatsiooni küpsusaste kontseptuaalsetest teadusuuringutest (TRL 1–4) prototüüpide väljatöötamiseni (TRL 5–7) ning kommertskasutusele eelneva ja kaubandusliku kasutuselevõtni (TRL 8–9) (joonis 5).

⁹ Põhjendus 34 ja artikkel 10.

Joonis 5 | Tehnoloogia küpsustaseme mõõtmine

Tehnoloogilise valmiduse tasemed

konkreetsete tehnoloogiate küpsustaseme näitajad

1	Järgitavad aluspõhimõtted
2	Sõnastatud tehnoloogia kontseptsioon
3	Kontseptsiooni eksperimentaalne tõendamine
4	Laboris valideeritud tehnoloogia
5	Asjaomases keskkonnas valideeritud tehnoloogia (tööstuslikult asjakohane keskkond peamiste progressi võimaldavate tehnoloogiate puhul)
6	Tehnoloogia tutvustamine asjakohases keskkonnas (tööstuslikult asjakohane keskkond peamiste progressi võimaldavate tehnoloogiate puhul)
7	Süsteemi prototüübi demonstreerimine tegevuskeskkonnas
8	Süsteem valmis ja kvalifitseeritud
9	Töökeskkonnas tõestatud tegelik süsteem (konkurentsivõimeline tootmine põhiliste progressi võimaldavate tehnoloogiate puhul või kosmoses)

Allikas: kontrollikoda komisjoni teabe põhjal.

- 32** Paljud prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ tööprogrammides kindlaks määratud projektikonkursid olid suunatud keskmise tehnoloogilise valmiduse tasemega tehnoloogiatele (need, mille tehnoloogilise valmiduse tase on 5–6), keskendudes valideerimisele ja tutvustamisele asjaomastes tööstusharudes. Kuigi selliste meetmetega toetati tehnoloogia arengut, ei laienenud need üldiselt kommertskasutusele lähedastele tegevustele.

- 33** Leidsime, et mõned tööprogrammides sisalduvad meetmed kõrvaldasid selle lünga osaliselt, toetades VKEsid innovatsioonitsükli hilisemates etappides. Paljud teised projektid, sealhulgas kavandatud koostööprojektid, keskendusid siiski pigem varase või keskmise tehnoloogilise valmiduse taseme arendamisele. Meie 18 koostööprojektist koosnevas valimis nimetati 13 projekti toetuslepingutes sõnaselgelt tehnoloogilise valmiduse sihttasemeid. Neist kolmes projektis märgiti, et nende tegevuse põhirõhk oli tehnoloogilise valmiduse tasemetel 4–8, ning kümnes projektis märgiti, et tegevus peaks keskenduma tehnoloogilise valmiduse tasemetele 5–7 ja keskmine tehnoloogilise valmiduse tase oleks 6. Sellest tulenevalt oli programmi „Horisont 2020“ üldine mõju turustamisele ja laiendamisele juba programmitöö etapis piiratud.
- 34** Tulevikku vaadates leidsime ka, et praegune programm „Euroopa horisont“ keskendub endiselt peamiselt keskmise tehnoloogilise valmiduse tasemega tegevustele (tehnilise valmiduse tasemed 5–7). Samal ajal on komisjon hilisema etapi innovatsiooni toetamiseks võtnud kasutusele uued kavad, mis täiendavad toetuste rahastamist omakapitaliinvesteeringutega, hõlmates peamiselt tehnoloogilise valmiduse tasemeid 7–9. Sellega seoses on peamine vahend Euroopa Innovatsiooninõukogu (EIC) katseprojekt ja eelkõige selle peamine riskikapitaliinvesteeringute haru – EIC fond. Need vahendid toimusid siiski eraldi ja ei olnud süstemaatiliselt seotud sihttoetustest rahastatavate „Horisont 2020“ projektidega, mis piiras isegi tehniliselt edukate keskmise tehnoloogilise valmiduse tasemega projektide suutlikkust liikuda keskmise etapi arendamisest turustamisvalmis projektideni.

Majandusliku ja kasvupotentsiaaliga projektide valimisel ei kohaldata mõjukriteeriumi järjepidevalt

- 35** Programmi „Horisont 2020“ raames hinnatakse projektitaotlusi kolme toetuse andmise kriteeriumi alusel¹⁰: tiptase, mõju ning rakendamise kvaliteet ja tõhusus. Need kriteeriumid kajastuvad tööprogrammis ja projektikonkursi tingimustes. Uurisime, kuidas komisjon kasutas mõjukriteeriumi, et teha kindlaks majandusliku ja kasvupotentsiaaliga projektid, ning kuidas seda projekti hindamise käigus hinnati. Selleks vaatasime läbi enamiku (30) hindamise koondaruannetest, et valida välja teemad, mis on seotud meie 33 projektist koosneva valimiga ([II lisa](#)).

¹⁰ Määruse nr 1290/2013 artikkel 15.

36 Meie valimi mõjukriteeriumi analüüs näitas järgmist:

- projektide hindajad ei hinnanud süstemaatiliselt mõju tööprogrammis ja konkursikutses sätestatud nõuete alusel; selle asemel tuginesid nad alternatiivsetele kontrollnimekirjadele, mis ei kajastanud täielikult ettenähtud kriteeriume, mis võis viia ebarahuldavate rahastamisotsusteni ja nõrgema poliitilistele prioriteetidele vastavuse saavutamiseni ning
- hindajate märkuste üksikasjalikkus ja pikkus oli väga erinev. Hindajate kommentaaride suur varieeruvus vähendab hinnangute usaldusväärsust ja kontrolljälge ning võib suurendada vaidluste, uuesti esitamise või kaebuste tõenäosust.

37 Leidsime, et projektide eeldatavat majanduslikku mõju (st projekti lõpuks saavutatavat käivet ja tööhõivet) ja kasvupotentsiaali hinnati vaid harva (30 aruandest kolmes). Pooltele meie valimisse kuulunud projektidele (30 aruandest 15-s) antud punktisummad põhinesid ka käibel ja töötajate arvul, kuid ei selgitatud, kuidas need punktisummad kindlaks määrati. Veel 12 aruande puhul anti kogumõju eest punktisumma, kuid ei põhjendatud iga üksiku näitaja eest antud punktisummat ega selgitatud seda, kuidas arvutati selle kriteeriumi üldhinnang. Selge kontrolljälje puudumisel, mis näitaks, kuidas hindajad hindasid eeldatavat mõju ja kinnitatud ettepanekuid, võivad punktisummad tunduda meelevaldsed ja nende usaldusväärsus kaheldav.

38 Mõju jääb praeguse programmi „Euroopa horisont“ raames toetuse andmise kriteeriumiks ning suunab jätkuvalt teadus- ja innovatsioonimeetmete hindamist. Programmi „Euroopa horisont“ 2028–2034¹¹ kohta teeb komisjon ettepaneku, et ELi teadustegevuse ja innovatsiooni rahastamine põhineks tipptaseme kaalutlustel ning et hindamiskriteeriumides tuleks arvesse võtta ka rakendusaspektide võimalikku mõju ja tõhusust. Vastavalt meie [arvamusele](#) programmi „Euroopa horisont“ kohta peaks ettepanekus selgemalt märkima, et programmi „Euroopa horisont“ rahastamine tugineb järgmistele põhimõtetele: kavandatavate meetmete tipptase või kvaliteet, nende eeldatav mõju ning nende rakendamisega seotud kaalutlused. Samuti tuleks selles täiendavalt selgitada, kuidas kohaldatakse tipptaseme põhimõtet kõigi nelja samba puhul.

¹¹ COM(2025) 543, artikkel 25.

VKEd juhtisid harva koostööprojekte ja rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid ei olnud kavandatud innovatsioonisuutlikkuse edendamiseks

- 39** Programmi „Horisont 2020“ eesmärk oli edendada juhtpositsiooni tööstuses ja toetada ettevõtlusinnovatsiooni, sealhulgas mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul¹². Koostööprojektidele (st mitme toetusesaajaga projektidele) eraldati peaaegu 80% programmi „Horisont 2020“ rahalistest vahenditest. Täheldasime, et mõned koostööprojektide projektikonkursid olid kavandatud selleks, et soodustada uuenduslike VKEde osalemist. Enamik VKEsid osales siiski konsortsiumi mittejuhtivate liikmetena. Teisisõnu tegutsesid nad harva projektikoordinaatoritena, mis piiras nende mõju projekti juhtimisele, intellektuaalomandi omamisele/loomisele ja ärilisele kasutamisele. See omakorda piiras nende suutlikkust muuta innovatsioon turul kasutusele võetavaks ja majanduslikku väärtust loovaks. Programmi „Euroopa horisont“ varasest rakendamisest saadud tõendid näitavad, et see muster püsib endiselt.
- 40** Prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ eesmärk oli toetada innovaatilisi ettevõtteid. Meie valimisse kuulunud 13 osalevast VKEst viis nimetasid siiski ühe peamise osalemisest tuleneva kasu ja motivatsioonina võrgustike loomist tööstusharu peamiste osalejatega. Programmi „Horisont 2020“ määruses ega tööprogrammides ei täpsustatud tegelikult osalejate innovatsioonisuutlikkusega seotud rahastamiskõlblikkuse nõudeid. Leidsime oma valimis mitteinnovaatilise VKE, kes osaleb mitmes koostööprojektis, mida rahastatakse prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ raames ([1. selgitus](#)).

¹² Määruse nr 1291/2013 põhjendused 11 ja 20.

1. selgitus

Näide mitteinnovaatilisest VKEst, kes osaleb mitmes koostööprojektis

Üks Ungari VKE tegutses üksnes teistele projektipartneritele teenuste pakkujana, täites selliseid ülesandeid nagu ettepanekute ettevalmistamine, turuanalüüs ja finantsprognosid. Neid tegevusi ei saa pidada innovatsioonisuutlikkuse parandamiseks.

See VKE osales vähemalt 12 projektis ja ainult selliste teenuste pakkumise eesmärgil.

Allikas: kontrollikoda külastatud VKEde ja CORDA teabe põhjal.

Programmiga „Horisont 2020“ võeti kasutusele spetsiaalsed turuletoomise vahendid, kuid piiratud eduga

- 41** Programmi „Horisont 2020“¹³ määrusega kehtestati ka mitu uut vahendit tehnosiirde ja turuleviimise toetamiseks, sealhulgas [InnovFini – ELi rahastamisalgatus novaatoritele](#) ja VKEde rahastamisvahend (mis asendati 2017. aasta oktoobris Euroopa Innovatsiooninõukogu katseprojektiga osana 2018.–2020. aasta tööprogrammist). Mõlemat vahendit haldas EIP Grupp ja nende konkreetne eesmärk oli rahastada läbimurdelist ja murrangulist innovatsiooni ning Euroopa suure kasvupotentsiaaliga uuenduslike ettevõtete laienemist ([joonis 6](#)).

¹³ I lisa 2. ja 3. jagu, riskifinantseerimise kättesaadavuse sätted.

Joonis 6 | VKEde toetamise vahendid

Riskikapitali kättesaadavus

Rahastamine
rahastamisvahendite kaudu

InnovFin

*ELi novaatoritele mõeldud rahastamisalgatuse
tooteperekond*

Suure riskiga innovatsiooni riskifinantseerimine

EIP tooted

Jõuti peamiselt
suurte projektide
ja keskmise
turukapitalisatsioo
niga ettevõteten

EIFi tooted

Jõuti peamiselt
VKEdeni

Näited:

*InnovFin'i tehnosiire
VKEde tagatisrahastu*

Innovatsioon VKEdes

Rahastamine
toetuste kaudu

VKEde rahastamisvahend

EIC katseprojekt

*Teadusuuringute turuletoomine,
töö VKEde rahastamisvahendi raames*

1. etapp

*Tavaliselt tehnoloogilise valmiduse tase 3–4
lõpetati 2019. aasta septembris*

2. etapp

*Toetab innovatsiooni arendamist ja
tutvustamist*

*Juhtalgatus tehnosiirde edendamiseks
teadusuuringutest turustamiseni*

Allikas: kontrollikoda komisjoni teabe põhjal.

- 42** Käesolevas osas uuritakse, kas need vahendid olid innovatsiooni ja turustamise tulemuste toetamisel tõhusad.

Jääb ebaselgeks, mil määral on EIP Grupi hallatavad rahastamisvahendid olnud tõhusad ning toetanud innovatsiooni ja turustamise tulemusi

- 43** Prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ üks alaeesmärk oli parandada VKEde juurdepääsu riskikapitalile, mis on ELi tasandi innovatsiooni liikumapanev jõud. Sellega seoses loodi programmiga „Horisont 2020“ finantsinstrument „Riskikapitali kättesaadavus“. Seda vahendit rakendati InnovFin'i tootepere kaudu ning see hõlmas laia valikut võla-, tagatis-, omakapitali- ja nõustamistooteid.

- 44** Nende vahendite rakendamiseks allkirjastas komisjon delegeerimislepingu EIP Grupiga (EIP ja Euroopa Investeeringufond (EIF)), kes tegutsesid peamiste partneritena ning vastutasid finantstoodete kasutuselevõtu ja nende toimimise järelevalve eest. Lepingu¹⁴ kohaselt tuli koguda struktureeritud andmeid VKEde taotluste, nende heakskiitmise ja tagasilükkamise kohta.

Enamik EIP hallatavast InnovFin rahastusest ei jõudnud VKEdeni

- 45** Neid EIP hallatavaid InnovFin vahendeid, mille eesmärk oli anda VKEdele juurdepääs riskikapitalile, tuli rakendada kooskõlas programmi „Horisont 2020“ määruses sätestatud üldpõhimõtetega, millest üks on see, et finantsinstrumendid peaksid põhinema nõudlusel. Seda nõuet aga praktikas ei rakendatud. Lisaks puudus tootetasandi andmestik, mis takistas VKEde riskifinantseerimise nõudluse süstemaatilist analüüsimist ja hindamist, kas InnovFin oli edukas innovatsioonipõhiste VKEde suunamisel. Seega, kuigi vahend pidi toimima nõudlusest lähtuvalt, puuduvad tõendid selle kohta, et seda põhimõtet oleks praktikas rakendatud.
- 46** Lisaks ei esitatud andmeid osalejate kaupa, mis tähendab, et innovatsioonitulemusi, tehnosiirde viise ja tulemuste levitamist ei olnud võimalik jälgida. Delegeerimisleping sisaldas ka InnovFin tulemuslikkuse mõõtmise näitajaid, nagu finantsvahendajate kohustuste maht ja toimingute arv. Need näitajad erinesid aga programmis „Horisont 2020“ kasutatud muudest näitajatest ja, mis veelgi olulisem, ei sobinud toetatud ettevõtete uuenduslike väljundite ega saavutatud kasvufekti kajastamiseks.
- 47** InnovFin loodi spetsiaalselt selleks, et teha riskifinantseerimine kättesaadavaks uuenduslikele VKEdele, keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, teadusasutustele ning teistele teadus- ja innovatsioonimahukatele osalejatele, peamiselt turulähedasteks tegevusteks, mille puhul tavapärane toetuste vormis rahastamine ei ole nii sobiv. EIP hallatavad InnovFin finantstooted jõudsid aga peamiselt suurte projektide ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtetele, sest minimaalsed laenukünnised (sageli 25 miljonit eurot) välistasid paljud väiksemad ettevõtted. Seetõttu ei olnud enamik neist toodetest spetsiaalselt VKEdele kohandatud. EIP 2024. aasta detsembri tegevusaruande kohaselt moodustasid VKEd peaaegu poole (47%) lõplikest toetusesaajatest, kuid said ainult 14% InnovFin kogurahastusest (1,42 miljardit eurot 10,5 miljardist eurost).

¹⁴ I lisa artikli 35 punkt e.

Andmeid selle kohta, kas EIFi InnovFin'i finantstooted aitasid kaasa VKEde innovatsioonile, ei ole

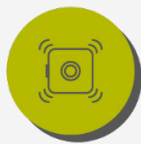
- 48** EIFi hallatavad InnovFin'i tooted – peamiselt omakapitali- ja tagatistooted – olid kohandatud uuenduslike VKEde ja idufirmade vajadustele. EIFi tooteportfellis oli kõige otsesemalt tehnosiirdele suunatud vahend InnovFin Technology Transfer. Programmi „Horisont 2020“ 2018.–2020. aasta tööprogrammi kohaselt oli toote eesmärk toetada varajases arengujärgus ettevõtete tehnosiirde vahendeid ning edendada intellektuaalomandi kasutamist ja turustamist peamiste progressi võimaldavate tehnoloogiate puhul. Programmi „Horisont 2020“ vahehindamises märgiti aga, et sellega toetati peamiselt ülikoolide ja teadusasutustega seotud vahendeid. Kuigi VKEd võisid olla loodud nendest EIFi rahastatud teadusprojektidest tekkinud võrsefirmadena, ei ole selliseid andmeid kogutud ja võrsefirmade arv ei ole teada. Samuti puuduvad andmed, mille alusel saaks hinnata, kas toetust saanud VKEd on oma uuendused turul kasutusele võtnud.
- 49** EIF suunas suurema osa VKEde toetusest VKEde tagatise kaudu, mis on piiristamata ja nõudluspõhine tagatisvahend, mis julgustas finantsvahendajaid andma laenu suure riskiga teadus- ja innovatsioonitegevuses osalevatele VKEdele, vähendades nende riskipositsiooni. EIF jõudis 37 440 lõppsaajani. Sellest rahalisest toetusest kasutati aga vaid ligikaudu 42% (41% lõppsaajatest) VKEde uuenduslike toodete, protsesside või teenuste arendamiseks, mis tähendab, et vähem kui pool toetusest oli suunatud VKEde innovatsioonisuutlikkusele. Kuigi rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid hõlmasid osaleja innovatsioonisuutlikkust, ei olnud see tähelepanu keskmes. Lisaks olid kriteeriumid määratletud laialt ja neil puudusid konkreetsed künnised. Seetõttu ei ole võimalik hinnata toetuse tegelikku mõju innovatsioonile ega võrrelda osalejate tulemusi. Selgete parameetrite puudumine nende kriteeriumide jaoks vähendab innovatsiooni jälgimise tõhusust ja nõrgendab kooskõla programmi „Horisont 2020“ strateegiliste eesmärkidega (*III lisa*).

VKEde rahastamisvahend toetas tõhusalt tehnosiiret, kuid selle tulemused turul kasutuselevõtu osas olid piiratud

- 50** Positiivse poole pealt näitas meie audit, et VKEde rahastamisvahend toetas tõhusalt tehnosiiret. Rohkem kui kolm neljandikku ühe toetusesaajaga VKEdest, keda me külastasime (10 selle kategooria 13 osalejast ehk 77%), oli tehnosiirde läbiviimisel edukas ja liikus kontseptsioonilt valideeritud innovatsiooni juurde (*2. selgitus*).

2. selgitus

Näited edukast tehnosiirdest meie valimis

NarcoScan

Taskuformaadis ja taskukohane narkootiliste ainete tuvastusseade. NarcoScan pakub esmareageerivatele politseipatrullidele esmast taskusuurst ja soodsa hinnaga uimastiskannerit, mis võimaldab tänaval kiiresti ja täpselt avastada mis tahes uimasteid. Selle uuenduslik spektriseire tehnoloogia, pilvepõhine ajakohastatud narkootikumide andmebaas ja väikesed kulud võimaldavad massilist kasutuselevõttu, aidates õiguskaitseasutustel tõhusamalt töötada, vähendades samal ajal kulusid ja tugevdades võitlust uimastite vastu.

UBEX

4K ja 8K ülikõrglahutusega optiline pikendustoode ülemaailmsele turule sisenemiseks, tuginedes varasema teadus- ja arendustegevuse ning 1. etapi teostatavuse hindamise tulemustele. Projekt on seotud audiovisuaalsete signaalkarpide haldamisega. UBEXi optilise pikendamise uuenduslikkus seisneb selles, et see suudab uue kiudoptilise pikendamisprotokolli abil edastada video- ja helisignaale viivitusega kuni 10 kilomeetri kaugusele (võrgu latentsusaeg). See innovatsioon on eriti väärtuslik keskkonna jaoks, mis nõuab signaalide kaugedastamist, nagu hooned, staadionid ja tööstusruumid.

Lyo-Check

Lüofiliseeritud preparaatide automaatne kontroll uuendusliku IKT kontrollisüsteemi abil. Projekti raames valmistati innovaatiline täisautomaatne tööstusmasin süstimiseks ettenähtud lüofiliseeritud farmaatsiapreparaatide kontrollimiseks. Põhielemendid on uuenduslik visuaalse kontrolli arhitektuur, mis hõlmab spetsiaalsete kontrollialgoritmide seeriat, ning äsja välja töötatud gaasianalüüs, mille abil kontrollitakse toote steriilsust pakendi sulguri terviklikkuse kontrollimise teel. Uuendus vastab lüofiliseeritud preparaatide tootvate ravimitootjate vajadustele, pakkudes uuenduslikku automaatset kontrollimehhanismi, mis võimaldab lüofiliseeritud parenteraalseid tooteid järjepidevalt ja täpselt kontrollida.

CHARME

Eduka tehnosiirde põhjuseks võib pidada tugevaid kliinilisi tulemusi koos õigeaegse toetusega ELi vahenditest. Toode, mis on kiire sünteetiline luuregenereerimise materjal, mis pakub ohutumat ja tõhusamat alternatiivi autotransplantaatidele ja muudele luutransplantaatidele, on ainus I taseme kliiniliste andmetega toode.

CLARITY

Sotsiaalse mõju toomine turgudele – sotsiaalse mõju reitinguagentuur ja tehisintellektil põhinev tarkvara kui teenuse (SaaS) vahend investoritele, et optimeerida nende investimisportfellide sotsiaalset mõju. Programmist „Horisont 2020“ saadud rahaline toetus võimaldas Clarityl teha põhjalikke turu-uuringuid ja viia ellu strateegilise turunduskava, millega viidi Clarity AI sotsiaalse mõju hindamise valdkonnas liidripositsioonile. Selline suurem nähtavus turul on aidanud ligi meelitada uusi kliente, kes otsivad usaldusväärseid ja tipptasemel vahendeid oma investimisportfellide sotsiaalse mõju optimeerimiseks. Programm „Horisont 2020“ võimaldas ka arendada tipptasemel tehnoloogiaid ja meetodeid, tugevdades ja laiendades seeläbi toodet.

Allikas: kontrollikoda külastatud VKEde esitatud teabe põhjal.

- 51** Leidsime siiski ka juhtumeid, kus tehnoloogiasiiire oli küll edukas, kuid pärast ettevõtte omandamist või ebapiisavat turunõudlust selle kasutuselevõtt lõpetati. Need juhtumid näitasid vajadust tugevamate kaitsemeetmete järele, näiteks tuleks tagada, et innovatsioon jätkuks ka pärast rahastamise lõppu isegi sellistes olukordades nagu omandamised või tururaskused, tagades juurdepääsu peamistele tulemustele, et tehnosiirde tulemusi oleks võimalik kaitsta ja säilitada (**3. selgitus**).

3. selgitus

Näited katkestatud tehnosiirdest meie valimis

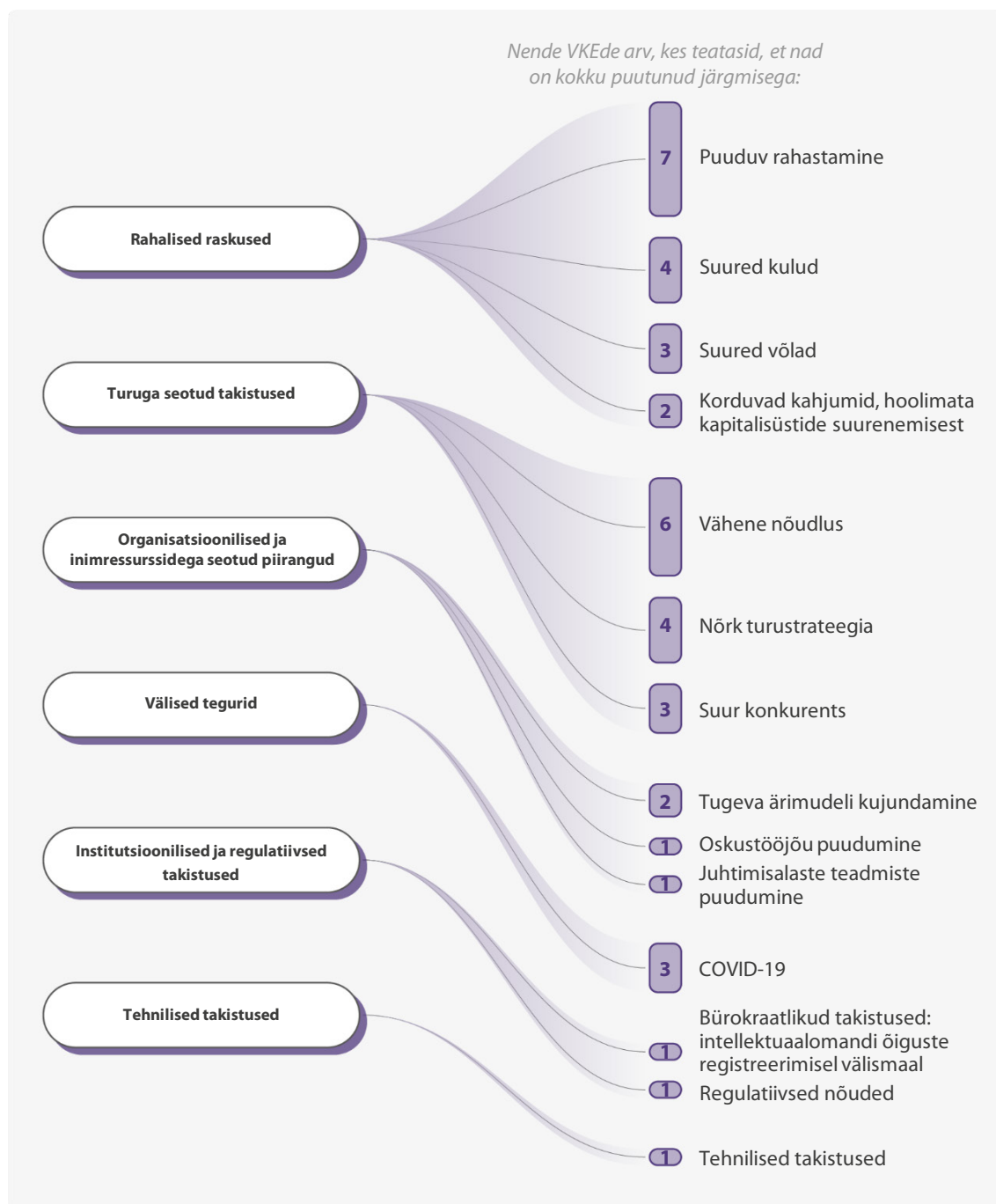
Pärast ettevõtte müüki katkestati Soomes info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna VKE projekt (avatud murrangulise innovatsiooni kava raames), millel oli kasvupotentsiaal, ning seejärel peatati tehnosiirde protsess.

Ungaris lõpetati nõudluse puudumise tõttu nanotehnoloogia valdkonna VKE projekt (mille eesmärk oli kiirendada nanotehnoloogia kasutuselevõttu). Projekti lõpuks olid seda kasutavad tööstused oma tellimused tagasi võtnud.

Allikas: kontrollikoda.

- 52** Kuigi VKEde rahastamisvahendi eesmärk oli pakkuda turustamistoetust, oli tulemuste kasutuselevõtt turul väike. Leidsime, et kaks 13-st külastatud ühe toetusesaajaga VKEst, kes olid saanud sihttoetust, ei saavutanud kasvu ja ei saanud täiendavat rahastamist. Seitse 13-st külastatud VKEst olid jõudnud turustamisetappi, kuid ei saavutanud oma tehnoloogiliste väljundite turul kasutuselevõttu. Kuigi need VKEd näitasid tehnoloogilist arengut ja innovatsioonisuutlikkust, takistasid turustamist mitmed tegurid, nagu finantspiirangud, turuga seotud takistused, personalipiirangud, regulatiivsed tõkked, tehnoloogilised tõkked või muud välistegurid (**joonis 7**).

Joonis 7 | Külastatud (ühe toetusesaajaga) VKEde turul kasutuselevõttu piiravad tegurid

Allikas: kontrollikoda külastatud VKEde esitatud teabe põhjal.

53 VKEde rahastamisvahendi raames täiendas komisjon toetust teenustega, mille eesmärk on hõlbustada tulemuste turul kasutuselevõttu, sealhulgas juhendamisega, mis aitab täiustada ärimudeleid ning parandada investorite valmisolekut ja osalemist võrgustikuüritustel, et suurendada nähtavust. Meie valimisse kuulunud kolm VKEd, kes oma tulemusi edukalt turustasid, olid samuti saanud juhendamisteenuseid ([4. selgitus](#)).

4. selgitus

Näide VKEst, kelle tulemused on edukalt turul kasutusele võetud ning kes saab juhendamise- ja kiirendusteenuseid

ELi toetus võimaldas VKE-l töötada välja uuendusliku täielikult automatiseeritud tööstusliku masina, et kontrollida lüofiliseeritud ravimeid (või külmuivatatud tooteid, mis on sageli ravimid, bioloogilised ravimid või toiduained, mis veetustatakse madalatemperatuurilise protsessi (sublimatsioon) teel, kus külmutatud vesi muutub otse tahkest olekust auruks).

Turustamine saavutati eduka müügi ja ekspordi, patentimise ja strateegiliste partnerluse kaudu. Uuenduslik toode sai osaks ettevõtte tooteportfelliga, teenides tulu ja tugevdades Euroopa juhtpositsiooni ravimikontrolli tehnoloogiate valdkonnas. VKE kasvas suureks ettevõtteks.

Juhendamine võimaldas ettevõttel täiustada oma investorivalmidust ja turustamise strateegiat.

Võrgustike loomise ja nähtavuse toetamine aitas ettevõttel suurendada toote eksporti ja integreerida see oma portfelli.

Allikas: kontrollikoda külastatud VKEde esitatud teabe põhjal.

- 54** Need olid siiski üksikjuhtumid ja programmi raames ei jälgitud süstemaatiliselt, kas juhendamine aitas parandada kasutamise tulemusi. Seetõttu jääb ebaselgeks, mil määral toetasid juhendamisteenused laiema VKEde rühma turuletulekut.

Teadmussiiret toetavate komisjoni algatuste ja vahendite nähtavus ja mõju olid piiratud

- 55** VKEdega seotud innovatsioonimeetmete levitamisel ja kasutamisel tugineti mitmele vahendile, mille eesmärk on suurendada nähtavust ja toetada teadmussiiret. Nagu ka varasemate teadusprogrammide puhul, olid peamisteks kanaliteks [CORDIS](#) (projektide kokkuvõtted), intellektuaalomandi (IO) õigused, projektide veebisaidid, üritused ja võrgustike loomine ning nõustamine teabevahetuse ja ärimudelite arendamise toetamiseks.

- 56** Meie külastäigud VKEdesse näitasid siiski, et tulemuslikkus oli erinev ning tulemuste levitamine ja kasutamine ei olnud järjepidevalt kohandatud investoritele. VKEd kasutasid erinevaid lähenemisviise, mis hõlmasid patente ja näidisprojekte, eelretsenseeritud väljaandeid ja kliinilisi tõendeid, veebisaite ja reklaamivõrgustikke ning investorite teavitamist (**5. selgitus**).

5. selgitus

Levitamise ja kasutamise kanalid: ebaühtlane tõhusus ja nõrk side kasutamisega

 Patendid ja muud intellektuaalomandi õigused Seda kasutasid kuus külastatud VKEd, kuid vaid kaks neist suutsid intellektuaalomandi õigustega seotud teabe levitamise muuta mõõdetavateks kasutustulemusteks (seostades patendid turustamise ja rahvusvahelise müügiga). Teised VKEd esitasid patenditaotlusi, kuid neil oli raskusi jõustamise või strateegilise kasutamisega, mis piiras nende mõju. Üks VKE registreeris algselt kaubamärgi, kuid loobus sellest kulude ja piiratud tasuvuse tõttu; praegu ei ole tal ühtegi kehtivat intellektuaalomandi õigust.	 Veebisaidid ja LinkedIn Kõige levinum teavitustegevus (mida kasutab seitse VKEd üheksast). Kuus külastatud VKEdest teatasid, et neil on struktureeritud teabe levitamiseks piiratud sisemised ressursid, ning kolm mainisid, et nad on teadlikult piiranud oma nähtavust ühestainsast kliendist sõltumise või konfidentsiaalsusküsimuste tõttu.	 CORDIS Suurem läbipaistvus, kuid ei toiminud meie valimi puhul kasutuselevõtu vahendina. Ükski VKE ei nimetanud CORDIS otseselt teabe levitamise kanalina. Hindamistulemused näitavad samuti, et teave rakendatavate tulemuste kohta oli sageli puudulik, ebajärjekindel või ei vastanud kasutajate vajadustele, mis vähendas selle panust turustamisse.
--	---	---

Allikas: kontrollikoda külastatud VKEde esitatud teabe põhjal.

- 57** Lisaks käivitati programmiga „Horisont 2020“ **innovatsiooniradari** algatus, et toetada tehnosiiret, tehes kindlaks suure potentsiaaliga uuendused ja tõstes esile turuvalmidusele kõige lähemal olevaid uuendusi. Programmi „Horisont 2020“ järelhindamise kohaselt ei olnud üle poole toetusesaajatest sellest vahendist väidetavalt teadlikud.

Programmi „Euroopa horisont“ raames kasutusele võetud uute vahendite tõhusust ei ole veel tõendatud

- 58** Praeguse programmi „Euroopa horisont“ raames laiendas ja kujundas komisjon ümber programmi „Horisont 2020“ rahastamisvahendid (nt [EIC Pathfinder](#), [EIC Transition](#), [EIC Accelerator](#), programmi „Horisont“ tulemuste platvorm, programmi „Horisont“ tulemuste kiirendi ja tugevdatud [poliitika toetusvahendi](#) teenused). Olemasolevate dokumentide ja hindamisaruannete põhjal võrdlesime programmi „Horisont 2020“ vahendite sihtotstarvet praeguse programmi „Euroopa horisont“ raames kasutusele võetud või ümber kujundatud vahenditega, keskendudes konkreetsetele nende tehnosiirde, turul kasutuselevõtu ning levitamise ja kasutamise toetusele ([IV lisa](#)).
- 59** Komisjon ei hinnanud programmi „Horisont 2020“ vahendite tõhusust. Lisaks näitas meie analüüs auditi ajal, et vahendite peamised puudused seoses nende suutlikkusega toetada tehnosiiret ning tugevdada turuleviimist ja levitamist esinevad ka praeguses programmis „Euroopa horisont“. Komisjon valmistab ette ja esitab sellega seoses uusi algatusi.
- 60** Mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 jaoks kavatseb komisjon luua Euroopa Konkurentsivõime Fondi ja jätkata tulevast programmi „Euroopa horisont“, mis on selle fondiga tihedalt seotud, kuid eraldiseisev. Ettepanek Euroopa Konkurentsivõime Fondi kohta on osa laiemast lähenemisviisist ELi konkurentsivõime, tehnoloogilise suveräänsuse ja vastupanuvõime tugevdamisele ning sellega toetatakse uuenduslikke idufirmasid ja VKEsid. Oma [arvamuses](#) Euroopa Konkurentsivõime Fondi kohta rõhutame kombineeritud ja kumulatiivse rahastamise eeliseid ning kiidame heaks ettepaneku luua ühtne värav juurdepääsu lihtsustamiseks eelkõige VKEde jaoks.

Programmi „Horisont 2020“ järelevalveraamistikus ei jälgitud tõhusalt osalejate majandustulemusi ega innovatsioonisuutlikkust

- 61** Programmi „Horisont 2020“ [mõjuhindangus](#) leidis komisjon, et Euroopa innovatsioonilõhe on peamine nõrkus, mis on põhjustanud madala tootlikkuse ja väheneva konkurentsivõime. Ta rõhutas, kui oluline on luua läbimurdelisi tehnoloogiaid ja muuta need uuendusteks (uued tooted, protsessid ja teenused), mida kasutatakse majanduses laiemalt. Samuti rõhutati seost ettevõtete innovatsioonisuutlikkuse ning nende investeeringutasuvuse, eksporditulemuste ja tööhõive vahel¹⁵.
- 62** Käesolevas osas uuritakse, kas komisjon kehtestas piisava raamistiku, et jälgida, kuidas programm „Horisont 2020“ ja selle prioriteet „Juhtpositsioon tööstuses“ aitasid kaasa osalejate majandustulemustele ja innovatsioonisuutlikkusele.

Programmi eesmärgid ja näitajad ei olnud kavandatud osalejate majandustulemuste ja innovatsioonisuutlikkuse jaoks ega mõõtnud neid

Eesmärgid määratleti liiga laialt, et võimaldada üldist tulemuslikkuse mõõtmist

- 63** Meie analüüs näitas, et programmi „Horisont 2020“ õigusraamistikus kindlaks määratud programmi eesmärgid ei olnud piisavalt üksikasjalikud, et mõõta nende saavutamisel tehtud edusamme. Nii [programmi „Horisont 2020“ määruses](#) sätestatud üld- kui ka alaeesmärgid olid määratletud strateegiliselt ja olid oma olemuselt laiaulatuslikud. Sama kehtis ka õigusliku aluse lisades täpsustatud lisaeesmärkide kohta peamistes teemavaldkondades, nagu IKT, nanotehnoloogia, kõrgtehnoloogilised materjalid, biotehnoloogia, kõrgtehnoloogiline tootmine ja töötlemine ning innovatsioon VKEdes ([joonis 8](#)).

¹⁵ [Mõjuhindang](#), 2. jagu, lk 7.

Joonis 8 | Programm „Horisont 2020“: LEIT-tehnoloogiate üld- ja alaeesmärk

Üldeesmärk

Programm „Horisont 2020“

“

aidata kaasa teadmistel ja innovatsioonil põhineva ühiskonna ja majanduse ülesehitamisele kogu liidus, kasutades ära täiendavat teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rahastamist ning aidates kaasa teadus- ja arendustegevuse eesmärkide saavutamisele

Alaeesmärk

LEIT

“

... säilitada teadusuuringute ja innovatsiooni kaudu progressi võimaldava tehnoloogia ja kosmoseuuringute vallas maailma tasandil juhtpositsioon ja seda tugevdada, sest need valdkonnad on aluseks paljude olemasolevate ja kujunemisjärgus tööstus- ja majandusharude konkurentsivõimele

Allikas: programmi „Horisont 2020“ määrus, artikkel 5 ja I lisa.

- 64** Ka praeguse programmi „Euroopa horisont“ puhul ei määratlenud komisjon tegevuseesmärke, mis vastaksid igale konkreetsele teemavaldkonnale, vaid määratles need pigem programmile tervikuna. See on vastuolus teiste teadusuuringuid ja innovatsiooni toetavate ELi programmidega. Märkime näiteks, et programmil „Digitaalne Euroopa“¹⁶ on tegevuseesmärgid kõigis viies konkreetses teemavaldkonnas.

¹⁶ Määrus 694/2021.

Programmi „Horisont 2020“ puhul kasutatud näitajad ei sobinud ettevõtete majandustulemuste või innovatsioonisutlikkuse jälgimiseks

- 65** ELi finantsmääruses nõutakse, et ELi kulutused oleksid tulemustele suunatud ja eesmärkide saavutamist jälgitaks tulemusnäitajate abil¹⁷. Programmi „Horisont 2020“ määruses¹⁸ nõuti tähtjalisi näitajaid, mis oleksid realistlikud, kajastaksid sekkumisloogikat ning oleksid kooskõlas programmi eesmärkide ja tegevuste hierarhiaga. Lisaks on programmi „Horisont 2020“ rakendusotsuses sätestatud seitse kohustuslikku tulemusnäitajat¹⁹ prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ jaoks (joonis 9).

Joonis 9 | Prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ tulemusnäitajad

Allikas: kontrollikoda nõukogu otsuse 2013/743/EL põhjal.

- 66** Seejärel kehtestas komisjon seirekorra, sealhulgas iga näitaja määratlused, andmenõuded, lähtetasemed ja eesmärgid. Programmi „Horisont 2020“ tuli hinnata tulemuste ja mõju seisukohast nende näitajate alusel mõõdetuna.

¹⁷ Määruse nr 966/2012 artikkel 30; määruse 2018/1046 artikkel 33; ja määruse 2024/2509 artikkel 33.

¹⁸ Põhjendus 46.

¹⁹ Nõukogu otsuse 2013/743/EL II lisa. 2012. aasta juunis tehti mõjuhindangus kindlaks ainult kolm võimalikku näitajat, üks iga alaeesmärgi kohta.

- 67** Leidsime märkimisväärsed erinevusi selles, kuidas määrati IKT, NMBP ja VKEde innovatsiooni teemavaldkondade tööprogrammides kindlaks koostöö- ja VKEde meetmete eeldatav mõju. Koostöömeetmete puhul hõlmas eeldatav mõju laiemat eesmärkide ringi kui majandustulemused. VKEde innovatsioonimeetmete puhul keskendus see selgemalt sellele, milline on nende majanduslik mõju toetust saanud ettevõtetele (*joonis 10*).

Joonis 10 | Näiteid eeldatava mõju kirjeldamisest tööprogrammides

Koostööprojektid

Meetme „Paremate omadustega ülitõhusad isolatsioonimaterjalid“ eeldatav mõju NMBP-le 2016.–2017. aasta tööprogrammis

(Meetme kood: EEB-01-2016)

Võrreldes uusimate materjalide ja komponentidega peaksid äsja väljatöötatud materjalid pakkuma järgmist:

- komponentide isolatsiooniomaduste paranemine vähemalt 25% võrra;
- kogukulu vähenemine vähemalt 20% võrreldes olemasolevate lahendustega;
- komponendi vastupidavuse parandamine vähemalt 20% võrra;
- kestlikkuse põhimõtete järgimine;
- siseõhu kvaliteedi parandamine;
- tõendid suure laialdasest kasutusse võtmise potentsiaali kohta nii uute hoonete ehitamisel kui ka renoveerimisel Euroopas;
- lihtsam rakendamine;
- hoone kogu elutsükli jooksul kulutatava energia vähenemine vähemalt 15%;
- panus standardimis- ja sertifitseerimistegevusse.

VKEde meetmed

NMBP meetme „Nanotehnoloogia, kõrgtehnoloogiliste materjalide või kõrgtehnoloogiliste tootmis- ja töötlemistehnoloogiate kasutuselevõtu kiirendamine VKEde“ oodatav mõju 2014.–2015. aasta tööprogrammis

(Meetme kood: H2020-SMEINST-2-2014)

Eeldatavad mõjud:

- kasumlikkuse ja kasvupotentsiaali suurendamine, ühendades ja rakendades uusi ja olemasolevaid teadmisi uuenduslike, murranguliste ja konkurentsivõimeliste lahenduste loomiseks, et ära kasutada Euroopa ja ülemaailmseid äri võimalusi;
- uuenduste turule viimine ja levitamine, mis aitavad konkreetseid probleeme jätkusuutlikul viisil lahendada;
- innovatsiooni tehtavate erainvesteeringute suurendamine, eelkõige erasektori kaasinvestorite ja/või järelinvesteeringute võimendamine;
- eeldatavat mõju tuleks selgelt kirjeldada nii kvalitatiivselt kui kvantitatiivselt (nt käive, tööhõive, turu hõivamine, intellektuaalomandi haldamine, müük, investeeringutasuvus ja kasum).

Allikas: kontrollikoda komisjoni teabe põhjal.

- 68** Leidsime veel, et komisjon määratles majanduskasvu ja töökohtade loomise näitajad, nimelt muutused käibes ja töötajate arvus, mille puhul ei pruugi projekti tulemuste ja majandustulemuste vahel olla põhjuslikku seost. Lisaks kogus komisjon prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ raames nende näitajate andmeid ainult VKEde kohta, kuigi koostööprojektides osalesid ka muud liiki kasumit taotlevad ettevõtted.
- 69** Leidsime ka vasturääkivusi erieesmärkide sarnaste näitajate määratluses. Näiteks LEIT-tehnoloogiate raames turule viidud uuenduste mõõtmise näitaja („ettevõtte jaoks uuenduslikke muudatusi sisseviivate osalevate ettevõtete osakaal“) erines VKEde rahastamisvahendi vastavast näitajast (määratletud kui „ettevõtte või turu jaoks uuenduslikke muudatusi teinud osalevate VKEde arv ja osakaal“) ²⁰. Kuigi näitajad olid sarnased, ei olnud nende määratlemise viis järjepidev (viimane hõlmas ka osalejate arvu), mis tähendab, et need ei olnud võrreldavad. Lisaks olid mõlemad määratlused mitmeti mõistetavad, sest need põhinesid toetusesaajate endi aruannetel selle kohta, kas uuendused olid kasutusele võetud või kavandatud (projekti kestuse või järgmise kolme aasta jooksul).
- 70** Komisjon kogus andmeid ainult projekti rakendamise ajal ega hõlmanud projektijärgset turustamisetappi. Teave koguti iga projektietapi lõpus perioodiliste aruannete kaudu ²¹ ja komisjon ei nõudnud pärast projektide lõppu mingit teavet.
- 71** Seitsmest kohustuslikust näitajast määrati lähtetase kindlaks ainult ühe puhul („rahalisi vahendeid saanud organisatsioonide arv ja võimendatud erasektori vahendite hulk“) ning seitsmest kohustuslikust tulemusnäitajast kuue puhul ei määratletud lähteväärtusi prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ jaoks.

²⁰ Programmi „Horisont 2020“ näitajad.

²¹ Programmi „Horisont 2020“ perioodilise aruande vorm.

Mõned riiklikud ametid kasutavad ettevõtete majandustulemuste või innovatsioonisuutlikkuse jälgimiseks sobivamaid näitajaid

72 Võrdlesime ka programmis „Horisont 2020“ kasutatud näitajaid nende näitajatega, mida kasutasid viie külastatud liikmesriigi riiklikud innovatsiooniametid. Kolmes liikmesriigis (Hispaania, Madalmaad ja Soome) kasutasid riiklikud innovatsiooniametid eeldatava ja tegeliku majandusliku kasu mõõtmiseks komisjoni määratletud näitajatest sobivamaid näitajaid. Näiteks kasutas Hispaania amet eri ajahetkedel seda osa äriühingute müügist ja ekspordist, mis tulenes rahastatud projektidega seotud tehnoloogilistest uuendustest (eeldatav osakaal projekti lõpus ja tegelik osakaal pärast turustamist). Madalmaades jälgis amet ülesandepõhise innovatsioonipoliitika ja riikliku kasvufondi projektides ettevõtete majandustulemusi. Soomes jälgis amet tähelepanelikult ettevõtete kasvu ja eksporditulemusi.

73 Lisaks jälgisid külastatud ametid ettevõtete majandustulemusi mitte ainult projekti rakendamise ajal, vaid ka pärast selle lõpetamist. Näiteks:

- Madalmaades jälgis amet ettevõtete majandustulemusi projekti lõpetamise ajal ja pärast seda;
- Hispaanias kogutakse ameti järelevalvesüsteemi kaudu teavet projektide lõpetamisel ja kaks aastat pärast tulemuste turuletoomist;
- Soomes hindas ametiasutus rahastatud projekte ka pärast nende lõpetamist;
- Itaalias jälgis ametiasutus tulemusi nii rakendamise ajal kui ka pärast projekti lõpetamist;
- Ungari riigiasutused jälgisid mõne projektikonkursi tulemusi pärast nende lõpetamist ja ajapikenduse jooksul (kolm aastat), kuid mitte pärast seda.

Komisjoni järelevalve ei ole üksusekeskne ega pikaajaline

Komisjoni järelevalve ei keskendu toetatavatele üksustele avalduvale mõjule

- 74** Komisjoni programmi „Horisont 2020“ järelevalve eesmärk ei olnud otseselt koguda osalejatelt teavet mitme programmitöö perioodi kohta ega kasutada selliseid andmeid pikaajalistes uuringutes. Selline lähenemisviis eeldab igale üksusele unikaalse tunnuse määramist ning selle õigusliku struktuuri muutuste jälgimist aja jooksul (nt ühinemised, eraldumised või tegevuse lõpetamine); see on olemas kõigi toetuslepingute kohta komisjoni e-toetuste süsteemis.
- 75** Sellest hoolimata keskendusid komisjoni järelevalvetevõime ja andmebaasi struktuur pigem projektidele kui osalevatele üksustele. Üksikasjalikud uuenduste andmed, nagu intellektuaalomandi õigused osaleja kohta, ei olnud kättesaadavad, välja arvatud ühe toetusesaajaga projektide puhul, kus iga projekti kohta oli üks osaleja. Lisaks ei ole komisjoni ja EIP Grupi järelevalvesüsteemid integreeritud. Seetõttu ei ole võimalik luua üksusepõhiseid andmeid kõigi programmi „Horisont 2020“ rahastamisvahendite kohta.
- 76** Lisaks ei olnud teave osalejate rahalise olukorra kohta kättesaadav komisjoni järelevalveandmebaasis CORDA. See takistas osalevate ettevõtete majandustulemuste sisulist jälgimist aja jooksul. Alates 2023. aastast on Orbise finantsandmed komisjoni sõnul mõnel juhul CORDA-sse üles laaditud.
- 77** Ka praeguse programmi „Euroopa horisont“ raames ei anna komisjoni järelevalvesüsteem kõiki vajalikke andmeid, et teha terviklik pikaajaline osalejapõhine analüüs. Seetõttu ei ole võimalik usaldusväärselt jälgida ega hinnata avaliku sektori investeeringute tasuvust ja pikemaajalist ettevõttepõhist mõju.
- 78** Lisaks märkisime oma [arvamuses](#), mis käsitleb komisjoni ettepanekut järgmise, 2028.–2034. aasta programmi „Euroopa horisont“ kohta, et kavandatud näitajad ei võimalda hõlpsasti koguda ettevõttepõhiseid andmeid. Seetõttu jäävad selles kontekstis kindlaks tehtud piirangud kehtima.

Komisjoni projekti lõpetamisel läbiviidava hindamise käigus ei kontrollitud järjepidevalt tulemuste levitamist ega äriplaani täitmist

- 79** Iga aruandeperioodi lõpus peavad osalejad sisestama CORDAsse seireandmed (nt intellektuaalomandiõiguste arv, käive või töötajate arv). Leidsime siiski, et andmebaasi ei lisatud kõiki innovatsioonist tulenevaid intellektuaalomandi liike, kuna andmepäringud ei hõlmanud ärisaladusi ega tarkvaralitsentse. Samal ajal kaitsesid 25-st külastatud VKEst vaid üheksa oma innovatsioonitulemusi patentidega, seitse aga ärisaladuste või tarkvaralitsentsidega. Seda olukorda kinnitavad ka meie küsitlusele antud vastused: 29 VKEd (kes esindasid ligikaudu 34% vastustest) märkisid, et nende programmi „Horisont 2020“ projektide tulemused olid viinud uute patentide taotlemiseni. Samal ajal olid 52 projekti (ehk 61% vastustest) andnud muid innovatsioonitulemusi kui patendid.
- 80** Mõned osalejad, eelkõige ühe toetusesaajaga projektides, lisasid oma lõplikesse äriplaanidesse teabe ärisaladuste või tarkvaralitsentside kohta. Kuna seda liiki intellektuaalomandi õiguste andmeid komisjoni andmebaasis ei ole, ei hõlma neid ka järelevalve.
- 81** Samal ajal tuvastasime seoses patentide näitajaga metodoloogilisi probleeme, mis tõid kaasa süstemaatilise ülesindatuse aruandluses, sest näitaja hõlmas ka nn taustapatentide, st enne projekti algust esitatud patentide andmeid. Need intellektuaalomandi õigused ei olnud programmi „Horisont 2020“ rahastamisega üldse seotud, kuid moodustasid olulise osa näitajate väärtustest. Programmi „Horisont 2020“ raames rahastatud LEITi projektides esitati komisjoni poolt kuni 2025. aastani teatatud 642 patenditaotlusest ainult 147 (ligikaudu 23%) ja 261-st välja antud patendist 62 (ligikaudu 24%) pärast projektide algust.
- 82** Samuti võrdlesime valitud äriplaani hinnanguid tegelike majandustulemustega, et uurida, mil määral olid osalejate äriplaanis esitatud hinnangud realistlikud. 13-st külastatud ühe toetusesaajaga VKEst vähemalt kolmes, kes esitasid finantsaruanded vähemalt mõne aasta kohta, leidsime, et nende algsetes äriplaanides oli märkimisväärselt (st vähemalt kolmandiku võrra) üle hinnatud nende majandustulemuste võimalikku suurenemist kas tööhõive või tulude osas ([6. selgitus](#)).

6. selgitus

Mõned näited liiga optimistlikest äriplaanidest

Kui võrrelda projekti lõpus esitatud lõplikus äriplaanis esitatud hinnanguid finantsaruannetega, näitavad andmed ühe meie valimisse kaasatud Itaalia VKE puhul, et

- töötajate tegelik arv moodustas 54% prognoosist 2021. aastal, 57% 2022. aastal, 37% 2023. aastal ja vaid 25% 2024. aastal;
- tegelikud tulud jäid prognoositust märkimisväärselt väiksemaks, moodustades 2021. aastal esialgsetest prognoosidest umbes 15%, 2022. ja 2023. aastal 4% ning 2024. aastal kõigest 1%.

Ühe Hispaania VKE finantsaruannete kohaselt oli tema koguvara 2015. aastal 1,5 miljonit eurot. Tema 2015. aasta äriplaanis, mis lisati toetuslepingule, prognoositi 2019. aasta koguvaraks 80 miljonit eurot. 2019. aasta lõpus oli aga sama ettevõtte finantsaruannete kohaselt koguvara vaid 4 miljonit eurot.

Allikas: kontrollikoda komisjoni ja külastatud VKEdes esitatud teabe põhjal.

- 83** Lisaks täheldasime juhtumeid, kus eri projektikonkursside taotlejad olid esitanud oma äriplaanis varasema projektikonkursi kohta liiga optimistlikud prognoosid, mida hiljem vähendati hilisemate projektikonkursside raames esitatud toetustaotlustes. Süstemaatiline hindamine komisjoni poolt pärast projekti lõpetamist võib suurendada osalejate motivatsiooni koostada jõulisemaid ja realistlikumaid ettepanekuid ja äriplaan ning seega saab anda realistlikuma hinnangu selle kohta, kuidas ELi teadus- ja innovatsiooniprogrammides osalemine võib mõjutada nende majandustulemusi.

Piiratud projektijärgne järelevalve takistas VKEdes turustamise ja kasvu hindamist

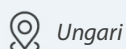
- 84** Meie küsitlusele vastates rõhutasid VKEd, et nende turutegevuse peamised tõukejõud on head eksperditeadmised (ligikaudu 46%) ning innovatsiooniküpsus ja turunõudlus (ligikaudu 52%). Meie auditi käigus külastatud VKEdelt kogutud tõendid näitasid siiski, et need tegurid ei toonud süstemaatiliselt kaasa kasvu.

- 85** Üle poole koostööprojektides osalevatest külastatud VKEdest (7 VKEd 12-st) ei turustanud oma tulemusi. See oli peamiselt tingitud sellise kavatsuse puudumisest (kolm juhtumit), piiratud konkurentsivõimest võrreldes muude turulahendustega (üks juhtum) ning lahenduse aegumisest (kaks juhtumit) või äriotsusest (üks juhtum). Samuti teatas üle poole külastatud VKEdest, kes osalevad ühe toetusesaajana (seitse VKEd 13-st), et vajavad pärast projekti lõpuleviimist täiendavat toetust. Täheldasime ka kahte juhtumit, kus VKE lõpetas tegevuse või teadus- ja arendustegevuse kas sel põhjusel, et ta ei saanud lisarahastust, või äriotsuse tõttu. Kuigi teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tasuvus on olemuslikult ebakindel, leiame, et need arvud kajastavad puudusi selles, kuidas komisjon tuvastab kõige paljutöötavamad projektid ja hilisemad rahastamisvajadused projekti lõpus.
- 86** Sellega seoses täheldasime Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Ameti (EUSPA) hea tava algatust, mida rahastatakse osaliselt praegusest programmist „Euroopa horisont“, millega toetatakse ELi kosmoseteenuste sektori turu arengut ja kosmosepõhiste lahenduste kasutuselevõttu ([CASSINI](#)). Selle algatuse raames jälgitakse tähelepanelikult osalejate projektitulemusi ja eraldatakse järelrahastust, et projektitulemusi saaks nende turulepääsu silmas pidades edasi arendada.
- 87** Hindasime ka projektijärgset mõju 25 külastatud VKE majandustulemustele, kuna see teave ei ole komisjoni järelevalveraamistikus kättesaadav. Peaaegu kõik meie valimisse kuulunud 12 koostööprojektides osalenud VKEd tegutsesid peamiselt tehnoloogiaarendajatena. Kuigi toetused suurendasid rakendusetapis nende tulusid, ei jõudnud vähemalt üheksa neist projekti tulemuste kasutamiseni turul. Seetõttu ei olnud meil võimalik kindlaks teha põhjuslikku seost projekti tehnoloogiliste väljundite ja ettevõtete majandustulemuste vahel.
- 88** Positiivne on see, et nelja juhtumi puhul, kus osalejatel õnnestus tehnoloogilise arengu tulemused turul kasutusele võtta, tegime kindlaks peamised tegurid, mis neid edulugusid ajendasid ([joonis 11](#)).

Joonis 11 | Majanduse edulugusid soodustavad peamised tegurid

IKT (avatud murrangulise innovatsiooni kava)

Ungari

Erakordne kvaliteet, mis vastab kõrgemate hindadega turu vajadustele:

2023. aasta oli erandlik aasta, mil nende uuendusliku toote käive kolmekordistus võrreldes 2022. aastaga (madalama hinna ja suurema nõudluse kombinatsioon). 2024. aastal oli uuendusliku toote käive tagasihoidlik (umbes pool miljonit), kuna turule sisenes rohkem konkurente. Käive vähenes, kuid on stabiilne.

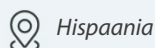
Nõudluspõhine: Kuigi VKE ei kavatse toodet edasi arendada, kuna nõudlus on nüüd nihkunud sellistelt kvaliteetsetelt tehnoloogiatelt keskmise kvaliteediga tehnoloogiatele, usub ta siiski, et selle toote järele on endiselt nõudlus.

Itaalia

Taotluse esitamise etapis kehtestatud edutegurid: hõlmasid turuprobleemide ja -vajaduste, sealhulgas nõudluse ja sidusrühmade kaasamise analüüsi.

Programmi „Horisont 2020“ rahastus: võimaldas Itaalia VKE-l olla turul konkurentsivõimeline, olles esimene seda tüüpi lahenduste pakkuja.

Hispaania

Uudne lahendus, mis vastab tõhusalt klientide vajadustele

Programmi „H2020“ rahastus: võimaldas Hispaania VKE-l suunata ressursid parima võimaliku toote loomisele, kiirendades selle arendamist ja turuleviimist. Ettevõtte

töötas välja kestlikustehnoloogia platvormi, mis kasutab masinõpet ja suurandmeid, et anda investoritele, organisatsioonidele ja tarbijatele keskkonnaalast ja sotsiaalset teavet.

Tervishoiusektor

Madalmaad

Tõendid kvaliteetsete kliiniliste andmete kohta: toode on ainus seda tüüpi ravim, mille kohta on olemas I taseme kliinilised andmed, sealhulgas riskirühma kuuluvate patsientide (nt suitsetajate) kohta.

Programmi „H2020“ rahastus: aitas oluliselt kaasa toote lõppkokkuvõttes edukale turuleviimisele, aidates VKE-l hankida levitamiseks vajalikke prekliinilisi

andmeid, saada ametlikud heakskiidud, palgata teadlane levitamiseks tehtud (eel)kliinilise arendustöö jaoks (nähtavuse suurendamiseks ja ametlike heakskiitude saamiseks), palgata operaator ja ajakohastada puhasruume, et tagada tipptasemel tootmine. See aitas Hollandi VKE-l leida sobiv partner, kellega ühineda ja alustada turustamist. Selle esimesed tooted toodi turule 2018. aastal ELis ja USAs.

Allikas: kontrollikoda külastatud VKEde esitatud teabe põhjal.

Ebaõiged või mittetäielikud andmed vähendasid komisjoni suutlikkust programmi „Horisont 2020“ üle järelevalvet teha

- 89** Komisjon kasutab programmi „Horisont 2020“ järelevalves mitmest allikast pärit andmeid, sealhulgas toetusesaajate endi esitatud andmeid (patendid, uuendused, väljaanded, käive ja töökohad) ning volitatud üksuste, näiteks EIP Grupi andmeid.
- 90** Oma 2024. aasta aastaaruandes²² juhtisime juba tähelepanu puudustele programmi „Horisont 2020“ kohta esitatud andmete usaldusväärsuses. Seda kinnitasid meie kohapealsed auditikülastused viide liikmesriiki, kus leidsime oma valimisse kuulunud 33 projektist 22 puhul puuduliku ja ebajärjekindla aruandluse juhtumeid. See hõlmab kahte VKEd, kelle kohta esitatud andmed (nende finantsseisundi või töötajate arvu kohta) olid ebaõiged. Ühe teise projekti puhul ei esitanud kõik konsortsiumi liikmed igal aastal andmeid tegeliku ja eeldatava käibe ning töötajate arvu kohta. See on tingitud asjaolust, et seireandmeid esitatakse ise ja komisjon ei kontrolli neid süstemaatiliselt.
- 91** CORDAs sisalduvate andmete põhjal arvutas komisjon välja programmi „Horisont 2020“ hõlmavad patentide, uuenduslike ettevõtete, väljaannete, käibe ja töökohtade näitajate väärtused tervikuna. Need väärtused arvutati eri aegadel ja esitati eri kontekstides. Kuna andmeallikaid ei arhiveeritud, ei olnud meil võimalik teatatud näitajate väärtusi kontrollida.
- 92** Leidsime oma valimisse kuulunud projektide kohta CORDA andmebaasis ka muid vastuolusid. Näiteks 18 koostööprojektist viie puhul ületas toetusesaajate teatatud uuenduslike ettevõtete arv konsortsiumides osalevate ettevõtete ja VKEde arvu. Lisaks leidsime 15-st ühe toetusesaajaga projektist kolme puhul, et projekti ainsat VKEd arvestati ebaõige enesearuandluse tõttu kaks korda.
- 93** Samuti ei jälginud EIF, kas toetatavad VKEd turustasid teadustegevuse tulemusi edukalt või levitasid oma tulemusi, kuigi vastav järelevalve oli delegeerimislepingus ette nähtud. See vähendas osalejate võimalust hinnata VKEde tagatise pikaajalist mõju innovatsioonile.
- 94** Need puudused programmi eesmärkide ja näitajate määratlemisel ning seireandmete kvaliteedis ja usaldusväärsuses mõjutasid ka komisjoni järelhindamist (vt ka punktid 63–71).

²² Punkt 3.55. Üksikasjalike andmete puudumine programmi „Horisont 2020“ peamiste tulemusnäitajate kohta piirab märkimisväärselt esitatud andmete usaldusväärsust.

Programmi „Horisont 2020“ järelhindamisel ei hinnatud programmi panust osalejate majandustulemustesse ega innovatsioonisuutlikkusse

- 95** Programmi „Horisont 2020“ määruse²³ kohaselt pidi komisjon tegema programmi vahehindamise (2017. aasta lõpuks) ja järelhindamise (2023. aasta lõpuks). Järelhindamiseks pidi komisjon hindama programmi, käsitledes selle põhjendusi, rakendamist ja saavutusi, samuti pikemaajalist mõju ja jätkusuutlikkust, et saada teavet edasiste meetmete kohta otsuste tegemiseks²⁴. Hindamine pidi toimuma kooskõlas komisjoni parema õigusloome suunistega.
- 96** ELi rahastatavate teadusprogrammide mõju hindamisel ning eelkõige nende panuse hindamisel majandustulemustesse ja innovatsioonisuutlikkusse kerkivad esile mõned konkreetsed probleemid (*joonis 12*).

²³ Artikkel 32.

²⁴ Artikli 32 lõige 4.

Joonis 12 | Probleemid ELi rahastatavate teadus- ja innovatsiooniprogrammide poolt majandustulemustele ja innovatsioonisuutlikkusele antava panuse mõju hindamisel

Mitmed eesmärgid ja vahendid

Riikliku sekkumise sisuline hindamine ei ole võimalik ilma selgelt määratletud poliitikaeesmärgita. See selguse nõue hõlmab ka prioriteetide või osakaalude läbipaistvust, kui poliitiline meede teenib samaaegselt mitut eesmärki. ELi teadusuuringute rahastamisprogrammides on aga kindlaks määratud palju eesmärke. Järelhindamise jaoks tekitab see eesmärkide paljusus põhimõttelise probleemi, ilma et oleks näidatud, kuidas kaaluda potentsiaalselt konkureerivaid eesmärke. Lisaks on ELi rahastatavate teadusuuringute puhul olemas erinevad vahendid, mis on suunatud erinevatele eesmärkidele ja vahel konkureerivatele prioriteetidele. Ühe rahastamisvahendi või valitud laia tegevusvaldkonna hindamise tulemused ei pruugi kehtida teiste puhul, mistõttu on raske teha üldisi järeldusi ELi rahastamisprogrammide üldise mõju kohta.

Omistamine ja ülekanduv mõju

ELi teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamise otsene sidumine tööstuse, piirkondlikul või osalejate tasandil avalduva mõjuga on kehtiva raamistiku nõrkuste tõttu problemaatiline. Peale selle muudab ülekanduv mõju – mille korral kasu ei saa ainult otsesed saajad – omistamise keeruliseks.

Andmete kvaliteet

Üldiselt kasutatakse hindamiste käigus programmi rakendamise ajal kogutud ja töödeldud seireandmeid; sageli pärssivad tagantjärele tehtavate hindamiste kvaliteeti puudulikud või ebatäpsed andmed.

Tulemusnäitajad

Järelhindamise käigus tuleks kindlate ja usaldusväärsete tulemusnäitajate alusel kvantifitseerida, mil määral poliitikaeesmärgid saavutatakse. Praktikas on selliseid näitajaid sageli siiski raske ette kindlaks määrata.

Ajastamisprobleemid

Andmete piiratuse tõttu keskendutakse enamikus teadusprogrammide mõju hindamistes lühiajalisele mõjule, kuigi teadusuuringute rahastamise tegeliku mõju avaldumiseks kulub sageli aastaid või aastakümneid.

Allikas: kontrollikoda.

- 97** Selles osas uuritakse, mil määral komisjon neid probleeme käsitles, kui ta hindas programmi „Horisont 2020“ panust osalejate majandustulemustesse ja innovatsioonisuutlikkusse.

Programmi „Horisont 2020“ määruses ei nõutud osalejatele avalduva mõju hindamist

- 98** Programmi „Horisont 2020“ määruse²⁵ kohaselt oli järelhindamise eesmärk muu hulgas hinnata programmi pikemaajalist mõju ning teadusuuringute tulemuste levitamise ja kasutamisega seotud aspekte. Pikemaajalist mõju saab mõõta eri tasanditel, nagu ühiskond, majandus või üksikud programmis osalejad.
- 99** Sellega seoses märgime, et programmi „Horisont 2020“ määruses ei nõutud konkreetselt, et komisjon hindaks sellist mõju osalejatele. Sellest tulenevalt ei keskendunud komisjoni järelhindamine sellele mõõtmele. Näiteks ei olnud „osalejate majandustulemuste parandamine“ üks programmi „Horisont 2020“ üldeesmärke. Samamoodi viitasid LEITi alaprioriteedi alaeesmärgid teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile, mis toetavad konkurentsivõimet üldiselt, mitte osalejate tasandil. Seetõttu ei kajastanud ka komisjoni järelhindamine majandustulemusi.

Komisjon tugines programmi „Horisont 2020“ järelhindamisel peamiselt makro- ja mikromajanduslikele mudelitele, et hinnata majanduslikku mõju

- 100** 2024. aasta jaanuaris avaldatud komisjoni programmi „Horisont 2020“ järelhindamises kombineeriti mitut lähenemisviisi, et hinnata, kas programmi „Horisont 2020“ üld- ja alaeesmärgid saavutati (*joonis 8*). Esiteks analüüsiti osalejate esitatud andmeid programmi „Horisont 2020“ määruses sätestatud näitajate alusel. Teiseks kasutati makromajanduslikke mudeleid, et hinnata mõju ELi sisemajanduse koguproduktile (SKP) ja tööhõivele, ning mikromajanduslikku mudelit, et hinnata mõju osalejatele. Järelhindamise käigus hinnati ka seda, mil määral oli programm hõlbustanud juurdepääsu riskikapitalile.

²⁵ Samas.

101 Lisaks tugines komisjon LEITi alaprioriteedi järelhindamisel peamiselt kolmele eri uuringule: esimene neist käsitles [digipöörde ja tööstusliku üleminekuga seotud tegevusi](#), teine [Innovatiivset Euroopat](#) (mis hõlmab VKEdes innovatsiooni ja riskikapitali kättesaadavuse programme) ja kolmas [Euroopa Innovatsiooninõukogu katseprojekti](#) (punkt [41](#)). Valimi põhjal hinnati nendes uuringutes teatud ulatuses ka ettevõtete programmis osalemise mõju nende majandustulemustele. Siiski puudus uuring mõju kohta ettevõtete innovatsioonisuutlikkusele.

Näitajad, mida kasutati programmi „Horisont 2020“ majandustulemustesse antud panuse mõõtmiseks, ei olnud programmi- ega osalejapõhised

102 Programmi „Horisont 2020“ määruses on sätestatud kolm üldeesmärkidega seotud edusammude näitajat ([joonis 8](#)):

- strateegia „Euroopa 2020“ TA kulueesmärk (3% SKPst);
- strateegia „Euroopa 2020“ raames välja töötatud innovatsiooni põhinäitaja²⁶;
- teadlaste osakaal töötava elanikkonna hulgas.

103 Leidsime, et järelhindamises esitati kogu majandust hõlmavad väärtused ja selles ei kvantifitseeritud programmi „Horisont 2020“ konkreetset panust. Lisaks ei mõõdetud ühegi näitajaga programmi „Horisont 2020“ mõju osalejatele.

104 Programmi „Horisont 2020“ määruse analüüsi põhjal täheldasime, et kõigil kolmel näitajal puudusid lähteväärtused ja ainult ühel oli kvantifitseeritud eesmärk (st TA kulud vähemalt 3% SKPst). Lisaks oli komisjoni [Teadusuuringute Ühiskeskuse](#) arvutatud innovatsiooninäitajal, mida komisjon kasutas järelhindamisel, ka kontseptuaalseid piiranguid, kuna see:

- käsitles ELi rahastatud projekte, mitte ainult programmi „Horisont 2020“ projekte;
- mõõtis peamiselt IO õiguste, näiteks patentide ja kaubamärkide arvu, kuid mitte muid innovatsioonis kasutatavaid kaitsevorme (nt ärisaladused, tarkvara litsentsimine);
- mõõtis tulemusi, mitte mõju;
- andis teavet pigem majanduses teostatud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni kohta kui programmi „Horisont 2020“ mõju kohta osalejate innovatsioonisuutlikkusele.

²⁶ [COM\(2013\) 0624](#).

Programmi „Horisont 2020“ määruses ei täpsustatud ka näitajaid, lähteväärtusi ega eesmäärke, mille abil konkreetset mõõta, mil määral aitas prioriteet „Juhtpositsioon tööstuses“ kaasa üldeesmärgi saavutamisele. Komisjon hindas programmi „Horisont 2020“ kui terviku innovatsiooni väljundeid, kasutades tulemusnäitajaid, millega mõõdeti alaeesmärkide saavutamisel tehtud edusamme. Praktikast tähendas see, et ainus LEITi innovatsiooni ja majandusliku mõjuga seotud näitaja oli patentide arv. Alaeesmärgi „Innovatsioon VKEdes“ kohta näitajate väärtusi ei esitatud.

- 105** Meie analüüs näitas ka, et puudus näitaja, mis mõõdab konkreetset programmi „Horisont 2020“ või selle prioriteetide mõju osalejate majandustulemustele.

Komisjoni järelhindamistes kasutatud eeldused ja metodoloogilised probleemid võisid viia liiga optimistlike tulemusteni

- 106** Komisjoni mikromajanduslikus analüüsis tugineti aastatel 2013–2021 programmis „Horisont 2020“ osalenud VKEsid hõlmavate eri teadusuuringute tulemustele. Leidsime, et ühel sellisel [digipöörde ja tööstusliku üleminekuga seotud tegevusi käsitleval hindamisuuringul](#) oli piiratud ulatus, selles hinnati ainult osa programmi „Horisont 2020“ rahastamisest:

- esiteks keskendus see ühe toetusesaajaga VKEdele ja jättis välja koostööprojektides osalevad VKEd. Samuti jäeti välja (lõpetamise, pankroti, likvideerimise või ühinemise tõttu) mitteaktiivsed ettevõtted, suurettevõtted ja mittetulundusühingud. Lisaks ei võimaldanud Orbise andmebaas (ülemaailmne andmebaas, mis sisaldab andmeid eraettevõtete kohta) eraldada innovatsiooniga seotud tulu või tööhõivet ettevõtete puhul, kes saavad kasu mitmest tootest;
- teiseks jäeti hindamisest välja suur hulk allkirjastatud, kuid veel lõpetamata projekte. Täpsemalt hinnati ainult 59% projektidest, mis vastab projektide lõpetamise üldisele määrale hindamise ajal. Prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ ja täpsemalt LEITi alaprioriteedi raames oli 2021. aasta lõpuks lõpule viidud ligikaudu 75% projektidest (2438), mis moodustab 53% rahastusest.

- 107** 2023. aastal tehtud ja kõiki ettevõtteid hõlmav teine uuring „[The Horizon effect](#)“ näitas põhjuslikku seost programmi „Horisont 2020“ kulutuste ja tööhõivemõju (töötajate arv suurenes hinnanguliselt keskmiselt 20%) ning majandustulemuste (varad ja tulud suurenesid pärast esimese toetuse saamist ligikaudu 30%) vahel.

- 108** Leidsime mikromajanduslikes mudelites ka mitmeid puudusi, mis võisid aidata kaasa liiga positiivsete järelduste tegemisele ([7. selgitus](#)).

7. selgitus

Näited digipöörde ja tööstusliku ülemineku uuringu puudustest

- Kasutatud näitajad ei olnud majandustulemuste ja innovatsioonivõime hindamiseks tingimata kõige sobivamad: näiteks kasutati kasumlikkuse mõõtmiseks kordajat „kasum enne intresse, makse, kulumit ja amortisatsiooni“ (EBITDA), kuigi teised näitajad oleksid olnud sobivamad. Ettevõtete käivet ja töötajate arvu ei kasutatud mitte seetõttu, et need olid kõige asjakohasemad näitajad, vaid seetõttu, et alternatiivid ei olnud kättesaadavad. Muid tavapäraselt kasutatavaid asjakohaseid näitajaid, nagu kogulisandväärtus, toodang või eksport, arvesse ei võetud. Lisaks ei mõõdetud uuenduste kapitaliseerimist (st seotud patentide rahalist väärtust), mis on majandusliku mõju hindamise peamine muutuja.
- Mudelites ei võetud arvesse SKP²⁷ põhimõtteid, mida on vaja selleks, et hinnata mõju majanduskasvule, töökohtadele, majandustulemustele ja innovatsiooni tulemustele. Innovatsiooni tulemuste hindamine põhineb asjaomaste IO õiguste turuväärtusel. Selliste turuväärtuste puudumisel võib see põhineda tootmiskulude summal koos asjakohase juurdehindlusega²⁸. Kuna tegemist on immateriaalse varaga, tuleks järgnevatel aastatel sisestada asjakohane kapitalikulu väärtus.

Allikas: kontrollikoda komisjoni teabe põhjal.

- 109** Lisaks võivad mittetulundusühingud turustada teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tulemusi, luues nii majanduslikku kui ka ühiskondlikku mõju. Eespool nimetatud mikromajanduslikud hinnangud ei sisaldanud aga teavet nende ühingute majandusliku mõju kohta.
- 110** Makromajanduslikus analüüsis kasutas komisjon kolme mudelit: NEMESIS, QUEST 2 ja piirkondlik terviklik mudel (RHOMOLO). Kõik kolm mudelit näitasid, et programmi „Horisont 2020“ rahastamisel oleks 2040. aastaks positiivne mõju SKP-le ja tööhõivele.

²⁷ Määrus 549/2013 (ESA 2010) ja SNA2008.

²⁸ ESA 2010 punktid 3.82 ja 3.83.

111 Leidsime puudusi ka programmi „Horisont 2020“ hindamiseks kasutatud makromajanduslikes mudelites:

- neis eeldati toetatud uuenduste täielikku ärilist edu, hoolimata sellest, et puudus teave osalejate rahastamisjärgsete tulemuste kohta;
- mudelis NEMESIS tugineti teadmiste kalibreerimisel patendiviidetele; need ei hõlma enamikku mittepatenditud uuendusi, mis erinevad sektoriti märkimisväärselt;
- programmi „Horisont 2020“ kogurahastuse kasutamisel ei jäetud välja summasid, mis ei ole otseselt seotud innovatsioonitegevusega, nagu haldusmaksed ja mitteinnovaatiliste toetusesaajate rahastamine.

Mõned neist puudustest võisid kaasa aidata liiga positiivsete järelduste tegemisele kõnealuste makromajanduslike mudelite alusel.

112 Neid mudeleid kasutatakse eeldatavasti ka praeguse programmi „Euroopa horisont“ järelhindamisel, mis tähendab ohtu, et samad metoodilised puudused võivad korduda.

IV auditikoda, mida juhib kontrollikoja liige Petri Sarvamaa, võttis käesoleva aruande vastu 16. septembri 2026. aasta koosolekul Luxembourgis.

Kontrollikoja nimel

president

Tony Murphy

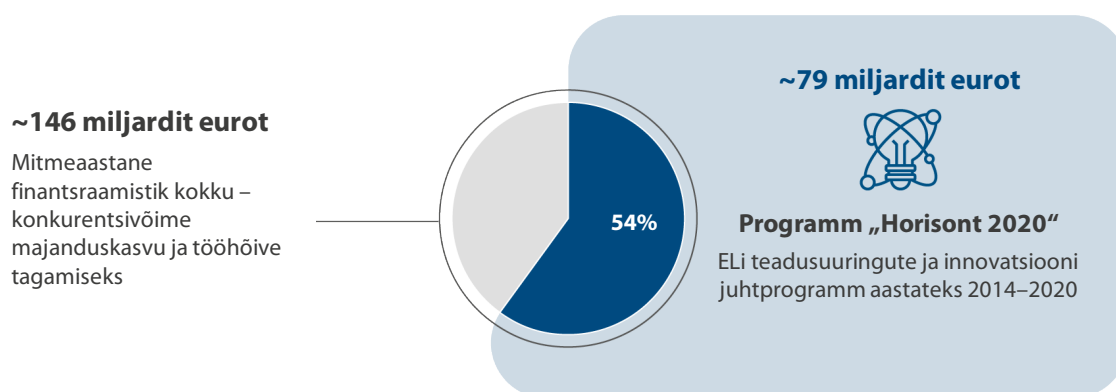
Lisad

I lisa. Lühidalt auditist

„Horisont 2020“ rakendamisala

- 01** „Horisont 2020“ (H2020) oli ELi kaheksas teadus- ja innovatsioonitegevuse raamprogramm. Aastatel 2014–2020 eraldati programmist teadusuuringutele ja innovatsioonile kokku ligikaudu 79 miljardit eurot. Sellest 77 miljardit eurot oli põhirahastamine, millele lisandus tuumauuringute rahastamine Euratomi programmist¹. See oli mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi „Konkurentsivõime majanduskasvu ja tööhõive tagamiseks“ suurim programm, mis moodustas ligikaudu 54% selle rubriigi kogueelarvest (*joonis 1*).

Joonis 1 | „Horisont 2020“ tähtsus mitmeaastases finantsraamistikus 2014–2020

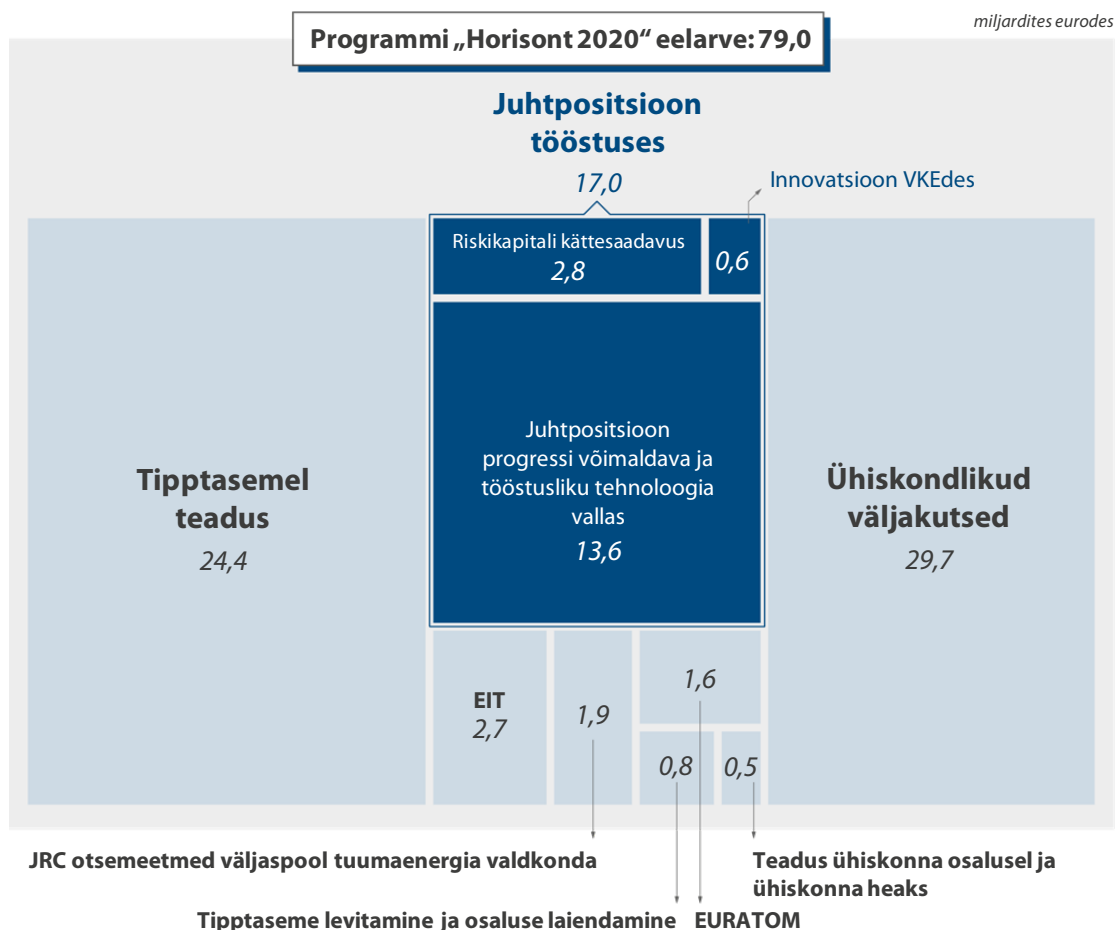

Allikas: kontrollikoda.

- 02** „Horisont 2020“ hõlmas teadustegevuse ja innovatsiooni ahela kõiki etappe, sealhulgas turule suunatud tegevust. See toimis põhimõttel, et mida lähemal on tegevus turule, seda suurem on täiendavatest rahastamisallikatest oodatav panus. *Joonisel 2* on näidatud eelarveeraldised prioriteetide ja erieesmärkide kaupa.

¹ Määrus (EL) nr 1291/2013 ja määrus (Euratom) nr 1314/2013.

Joonis 2 | „Horisont 2020“ eelarveeraldised

Allikas: kontrollikoda komisjoni teabe põhjal.

Juhtpositsioon tööstuses

- 03** Prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ all oli toetus ette nähtud erasektori teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni investeeringute stimuleerimiseks, ettevõtluspõhise teadus- ja innovatsioonikava edendamiseks ning tulevast äritegevust ja majanduskasvu toetavate uute tehnoloogiate arendamise kiirendamiseks².
- 04** Prioriteet „Juhtpositsioon tööstuses“ oli osa programmist „Horisont 2020“, mille eesmärk oli edendada tööstuse konkurentsivõimet, soodustades innovatsiooni, teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse poliitika tööstusliku potentsiaali ärakasutamist³ (punkt 04).

² Nõukogu 3. detsembri 2013. aasta otsuse, millega kehtestatakse raamprogrammi „Horisont 2020“ rakendamise eriprogramm, põhjendus 9.

³ Programmi „Horisont 2020“ määruse põhjendus 2.

- 05** Prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ raames viisid komisjoni talitused, rakendusametid ja ühissettevõtted ellu eesmärgi „Juhtpositsioon progressi võimaldava ja tööstusliku tehnoloogia vallas“ (LEIT) ning selle kogueelarve oli ligikaudu 13,6 miljardit eurot. Ülejäänud eesmärkide puhulaldas EIP Grupp (kuhu kuuluvad EIP ja EIF) ligikaudu 2,8 miljardi euro suurust eelarvet („Riskikapitali kättesaadavus“) ning Euroopa Innovatsiooninõukogu ja VKEd Rakendusamet (EISMEA)aldas ligikaudu 0,6 miljardit eurot VKEd rahastamisvahendi jaoks. Me ei lisanud auditi kohaldamisalasse kaasrahastatud meetmeid, nagu Euroopa ettevõtlusvõrgustik või Eurostars, ega LEITi alla kuuluvaid kosmoseprojekte.

Tegevuse liik ja rahastamismäärad

- 06** Programmist „Horisont 2020“ toetati teadus- ja innovatsioonitegevust sihttoetuste (peamine ELi toetuse vorm), auhindade, hangete ja finantsinstrumentide (st laenud, tagatised ja omakapital) kaudu. Projekte viisid ellu peamiselt komisjonivälised üksused, sealhulgas teadusasutused, kõrg- või keskharidusasutused, muud avalik-õiguslikud asutused ja kasumit taotlevad eraõiguslikud üksused, sealhulgas väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd). Rahastamisvõimalused määrati suures osas kindlaks mitmeaastastes tööprogrammides. [Komisjoni](#) andmetel eraldati 78% programmi „Horisont 2020“ vahenditest koostööprojektidele.
- 07** Programmi „Horisont 2020“ määruses seati ka eesmärk⁴ eraldada vähemalt 20% LEITi ja „Ühiskondlike probleemide“ kombineeritud eelarvest väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd). Komisjoni andmebaasi põhjal osalesid VKEd kõigis prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ alla kuuluvates valdkondades, saades ligikaudu 4 miljardit eurot (ehk 59%) kasumit taotlevatele eraõiguslikele üksustele eraldatud ligikaudu 7 miljardist eurost.
- 08** Prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ üks alaeesmärk oli parandada VKEd juurdepääsu riskikapitalile. Sellega seoses loodi programmiga „Horisont 2020“ finantsinstrument „Riskikapitali kättesaadavus“. Seda vahendit rakendati InnovFin tootepere kaudu ning see hõlmas laia valikut võla-, tagatis-, omakapitali- ja nõustamistooteid ([selgitus](#)).

⁴ I lisa II osa. Prioriteet „Juhtpositsioon tööstuses“.

Selgitus

Ülevaade InnovFin'i finantstoodetest

Äriühingute tooted

- **Uued novaatorid.** Ületab teadus- ja innovatsioonitegevusse tehtavate investeeringute lõhe ELi liikmesriikides, kus innovatsioon on tagasihoidlik või mõõdukas, ning „Horisont 2020“ assotsieerunud riikides. Seda kohaldatakse nii ELi liikmesriikide kui ka „Horisont 2020“ assotsieerunud riikide suhtes, kelle innovatsioonitulemuste punktisumma on mõõdukate novaatorite puhul 70–100% ELi keskmisest või tagasihoidlike novaatorite puhul väiksem.
- **Keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate tagatis.** Teeb laenu raha kättesaadavaks uuenduslikele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, kes ei ole InnovFin'i VKEd tagatisrahastu raames rahastamiskõlblikud.
- **Ettevõtete teadustegevuse kapital.** Suurendab omakapitalirahastuse pakkumist Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondist suurtele teadus- ja innovatsiooniprogrammidele ning uuenduslikele suurtele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtetele.

Temaatilised finantstooted

- **Energeetikavaldkonna näidisprojektid.** Hõlmab projekte energiasüsteemi ümberkujundamise valdkonnas, nagu taastuvenergia tehnoloogiad, arukad energiasüsteemid, energia salvestamine, süsiniku kogumine ja säilitamine või süsiniku kogumine ja kasutamine. VKEd moodustasid 8% lõplikest toetusesaajatest ja said 4% kogu energiavaldkonna näidisprojektide rahastusest.
- **Nakkushaiguste vastu võitlemise rahastamisvahend.** Hõlmab projekte, mille eesmärk on töötada välja uuenduslikke vaktsiine, ravimeid, meditsiini- ja diagnostikaseadmeid või uudseid teadustaristuid nakkushaiguste vastu võitlemiseks. VKEd moodustasid lõplikest toetusesaajatest 16% ja said 5% rahastu kogurahastusest.
- **InnovFin'i temaatilised investeerimisplatvormid.** Finantsvahendaja või fondivalitseja hallatav platvorm, mis valitakse avaliku osalemiskutse kaudu. VKEd moodustasid lõplikest toetusesaajatest 15% ja said 2% kogurahastusest.
- **Keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtete rahastamine.** Võimaldas EIP-I anda 7,5 miljonit kuni 25 miljonit eurot pikaajalisi kõrgema nõudeõiguse järguga, allutatud või vahefinantseerimislaene innovaatilistele ettevõtetele, kellel on vähem kui 3000 töötajat, et toetada nende kasvu ja investeeringuid teadus- ja innovatsioonitegevusse. VKEd moodustasid lõplikest toetusesaajate koguarvust 9% ja said 3% kogurahastusest.

Ülesanded ja kohustused

- 09** Teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraadil (DG RTD) oli juhtiv roll ning peamine vastutus programmi „Horisont 2020“ rakendamise ja koordineerimise eest. Ülesanded ja kohustused on esitatud [joonisel 3](#).

Joonis 3 | „Horisont 2020“ juhtimisega seotud rollid ja kohustused, keskendudes prioriteedile „Juhtpositsioon tööstuses“

Poliitikakujundamine ja programmijuhtimine 	Komisjon Juhtiv roll: DG RTD Programmi „Horisont 2020“ rakendamine ja koordineerimine: CNECT, EAC, ENER, GROW, MOVE, HOME, AGRI ja Teadusuuringute Ühiskeskus (JRC)
Rakendamine – programmi „Horisont 2020“ juhtimine 	Asutused • Euroopa Teadusuuringute Rakendusamet (REA) • Euroopa Teadusnõukogu Rakendusamet (ERCEA) • Väikeste ja Keskmise Suurusega Ettevõtjate Rakendusamet (EASME) • Euroopa Innovatsiooninõukogu VKEd Rakendusamet (EISMEA) • Euroopa Tervishoiu ja Digitaalvaldkonna Rakendusamet (HaDEA) • Innovatsiooni ja Võrkude Rakendusamet (INEA) • Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut (EIT) Ühisettevõtted ECSEL
Erieesmärgi „Juurdepääs rahastamisele“ haldamine 	EIP Grupp

Allikas: kontrollikoda komisjoni teabe põhjal.

- 10** „Riskikapitali kättesaadavuse“ finantsinstrumentide rakendamiseks allkirjastas komisjon delegerimislepingu EIP Grupiga (EIP ja EIF), kes tegutsesid peamiste parteritena ning vastutasid finantstoodete kasutuselevõtu ja nende toimimise järelevalve eest. Lepingu⁵ kohaselt tuli koguda struktureeritud andmeid VKEde taotluste, nende heakskiitmise ja tagasilükkamise kohta.

Auditi ulatus ja käsitusviis

- 11** Auditi peamine eesmärk oli uurida, kas ja mil määral keskendus ELi rahastamine programmi „Horisont 2020“ prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ raames **innovatsiooni** ja **majandustulemuste** toetamisele. Hindasime,
- mil määral käsitleti komisjoni tööprogrammides ja konkursikutsetes prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ raames osalejate, eelkõige VKEde vajadusi ja konkreetseid takistusi; kuidas tuvastati majandusliku potentsiaali ja laienemisvõimalustega projektid ning kas selliste projektide rahastamiseks seati õiged prioriteedid;
 - kas uued rahastamisvahendid, mille eesmärk on rahastada läbimurdelist innovatsiooni ning laiendada Euroopa suure kasvupotentsiaaliga uuenduslikke ettevõtteid, olid innovatsiooni ja turustamistulemuste toetamisel tõhusad;
 - kas komisjoni raamistik selle jälgimiseks, kuidas ELi rahastamine aitas kaasa osalejate majandustulemustele ja innovatsioonisuutlikkusele, oli piisav;
 - mil määral hindas komisjon ELi toetuse panust osalejate majandustulemustesse ja innovatsioonisuutlikkusse.
- 12** Audit hõlmas aastaid 2014–2025. Kui see oli põhjendatud (näiteks programmi „Horisont 2020“ kavandamise ja mõjuhinnanguga seotud aspektide puhul), vaatasime läbi ka varasemad dokumendid alates 2011. aastast (*joonis 4*).

⁵ I lisa artikli 35 punkt e.

Joonis 4 | Auditi käsitusviis

Vaatasime läbi

- õigusraamistiku, strateegiad ja iga-aastased tööprogrammid, järelvalvesüsteemi ja selle raamistiku, vahe- ja järelhindamised, asjakohased poliitikadokumendid, juhtimisdokumendid (sealhulgas koosolekute protokollid);
- selle, kuidas anti toetust ja jälgiti tulemuslikkust tööstuse juhtpositsiooni prioriteedi raames 33-st lõpetatud „Horisont-2020“ projektist koosneva valimi puhul (18 koostööprojekti ja 15 ühe abisaajaga projekti (st VKEd)), sealhulgas ECSEL JU raames läbiviidud projektid (**II lisa**). Valim moodustati selle põhjal, kui asjakohased on need tööstuse juhtpositsiooni alusel rahastatavate sekkumiste puhul, ning see hõlmas prioriteedi raames õigus-, tehnoloogia- ja innovatsioonivaldkonda ning innovatsiooni VKEdes. Valitud lõpetatud projektide puhul kontrollisime projektidokumente. Lisaks külastasime 25 VKEst koosnevat valimit, millest 12 olid seotud koostööprojektidega ja 13 VKEd olid ühe toetusesaajaga.

Analüüsisime

- rahastamisasutustelt ja ametlikest allikatest (sealhulgas andmebaasidest) saadud andmeid ja dokumente ning läbivaadatud asjakohaseid materjale programmi „Horisont 2020“ ja praeguse programmi „Euroopa horisont“ kohta, sealhulgas programmi „Euroopa horisont“ vahehindamist ja komisjoni seadusandlikke ettepanekuid järgmise mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 kohta ning ELi toetust teadusuuringutele, innovatsioonile ja konkurentsivõimele;
- rakendusandmeid kuni 2024. aasta lõpuni, kasutades CORDA, Business Objectsi, innovatsiooni tulemustabeli, Eurostati ja CORDISE teavet (kvantitatiivne analüüs).

Küsitlesime

- 25 külastatud VKE ja riikliku innovatsiooniasutuse esindajaid viies liikmesriigis: Hispaanias, Itaalias, Madalmaades, Soomes ja Ungaris. Riikide valimisel võeti arvesse valitud algatuste alla kuuluvate projektide lõpuleviimist ja VKEde osalemist nendes projektides.

Uuringud ja küsimustikud

- uuring, mis oli suunatud 172 VKE-le viiest valitud liikmesriigist, kes valiti välja vastavalt nende asjakohasusele algatuste jaoks (**lisa V**)
- Šveitsi ja Kanada riiklike büroode vastused küsimustikule ning virtuaalne intervjuu OECDga võrdlusuuringute eesmärgil.

Allikas: kontrollikoda.

13 Meie auditimetoodika vastab kõrgeimate kontrolliasutuste rahvusvahelise organisatsiooni (INTOSAI) rahvusvahelistele auditistandarditele.

II lisa. Käesoleva auditi raames uuritud projektide valim

Projekti viitenumber	Projekti nimi	Juhtorgan	Valdkondlik prioriteet	ELi panus	Koostöö / ühe toetusesaajaga	Külastatud/ küsitletud VKEd liikmesriikide kaupa
662133	PowerBase	ECSEL	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	584 192,05 EUR	Koostöö	0
662155	InForMed	ECSEL	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	1 836 035,4 EUR	Koostöö	1 Soome 1 Madalmaad
666774	QualiLine-C-2.0	EISMEA	Nanotehnoloogia	1 332 625 EUR	Ühe toetusesaajaga	Ungari
666794	CoeLux VR	EISMEA	Nanotehnoloogia	2 179 363 EUR	Ühe toetusesaajaga	Itaalia
674049	Predictive Vision	EISMEA	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	2 392 873 EUR	Ühe toetusesaajaga	0
674282	CHARME	EISMEA	Nanotehnoloogia	1 841 591 EUR	Ühe toetusesaajaga	Madalmaad
682804	3D-LEAP	EISMEA	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	2 428 192,38 EUR	Ühe toetusesaajaga	Hispaania (küsitatud, kuid ei vastanud meie küsimustele ega esitanud lisateavet)
684016	LONGTAIL	EISMEA	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	2 499 999 EUR	Ühe toetusesaajaga	Soome

Projekti viitenumber	Projekti nimi	Juhtorgan	Valdkondlik prioriteet	ELi panus	Koostöö / ühe toetusesaajaga	Külastatud/ kúsitletud VKEd liikmesriikide kaupa
686116	OptiNanoPro	HADEA	Nanotehnoloogia	2 171 255 EUR	Koostöö	1 Ungari 1 Hispaania
686135	PROCETS	HADEA	Nanotehnoloogia	1 426 775 EUR	Koostöö	0
686165	IZADI-NANO2INDUSTRY	HADEA	Nanotehnoloogia	578 987,5 EUR	Koostöö	0
723441	INNOVIP	HADEA	Kõrgtehnoloogilised materjalid	582 912,5 EUR	Koostöö	0
723538	HyproCell	CNECT	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	957 900 EUR	Koostöö	1 Itaalia
723574	Wall-ACE	HADEA	Kõrgtehnoloogilised materjalid	723 574 EUR	Koostöö	0
723805	PoLaRoll	HADEA	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	149 625 EUR	Koostöö	0
723868	EENSULATE	HADEA	Kõrgtehnoloogilised materjalid	2 171 604 EUR	Koostöö	1 Madalmaad
723945	ModuLase	HADEA	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	610 360 EUR	Koostöö	0
731884	IoF2020	HADEA	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	1 430 727,01 EUR	Koostöö	1 Itaalia
732350	MONICA	HADEA	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	946 047 EUR	Koostöö	1 Madalmaad
732679	ACTIVAGE	HADEA	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	2 716 203 EUR	Koostöö	1 Hispaania

Projekti viitenumber	Projekti nimi	Juhtorgan	Valdkondlik prioriteet	ELi panus	Koostöö / ühe toetusesaajaga	Külastatud/ kúsitletud VKEd liikmesriikide kaupa
733400	LIGHTWARE	EISMEA	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	1 723 615,25 EUR	Ühe toetusesaajaga	Ungari
737459	Productive 4.0	ECSEL	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	1 404 481,56 EUR	Koostöö	2 Ungari
738517	UFPCC	EISMEA	Nanotehnoloogia	1 399 934,38 EUR	Ühe toetusesaajaga	Soome
738523	LYO-CHECK	EISMEA	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	1 716 791,13 EUR	Ühe toetusesaajaga	Itaalia
767287	PROGRAMS	HADEA	Kõrgtehnoloogiline tootmine ja töötlemine	1 423 450 EUR	Koostöö	1 Itaalia
767561	SERENA	HADEA	Kõrgtehnoloogiline tootmine ja töötlemine	491 225 EUR	Koostöö	0
768869	Z-BRE4K	HADEA	Kõrgtehnoloogiline tootmine ja töötlemine	910 437,5 EUR	Koostöö	0
779152	NANOCOATINGS	EISMEA	Nanotehnoloogia	1 617 378 EUR	Ühe toetusesaajaga	0 (VKE tegevus lõpetati ja kogu summa nõuti tagasi)
783790	NarcoScan	EISMEA	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	2 355 937,50 EUR	Ühe toetusesaajaga	Soome
822956	EGgPLANT	EISMEA	Innovatsioon VKEdes	2 499 999 EUR	Ühe toetusesaajaga	Madalmaad

Projekti viitenumber	Projekti nimi	Juhtorgan	Valdkondlik prioriteet	ELi panus	Koostöö / ühe toetusesaajaga	Külastatud/ küsitletud VKEd liikmesriikide kaupa
823614	ONCOSMART	EISMEA	Innovatsioon VKEdes	2 343 950 EUR	Ühe toetusesaajaga	Itaalia
830550	CLARITY	EISMEA	Innovatsioon VKEdes	2 457 902,13 EUR	Ühe toetusesaajaga	Hispaania
858355	Teraloop EES	EISMEA	Innovatsioon VKEdes	2 425 937,50 EUR	Ühe toetusesaajaga	Soome

Allikas: komisjoni andmebaas.

III lisa. VKEde tagatissüsteemi kohased innovatsiooni ja digiteerimise rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Kriteerium	Lõppsaajate koguarv (tk)	%	Kulukohustustega kaetud kogusummad (miljardites eurodes)	%
1. Kasutab rahalisi vahendeid uuenduslike toodete/ protsesside/teenuste väljatöötamiseks	17 064	41%	10,3	42%
2. Kiiresti kasvavad ettevõtted	3316	8%	2,2	9%
3. Kulutas > 5% tegevuskuludest teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile vähemalt ühel viimasest kolmest aastast	1520	4%	0,5	2%
4. Kulutas > 20% taotletud laenusummast teadustegevusele ja innovatsioonile ning see suurendab teadustegevuse ja innovatsiooni kulusid	1057	3%	0,7	3%
5. Kulutab > 80% laenust teadustegevusele ja innovatsioonile	4126	10%	1,4	6%
6. Saanud innovatsioonitoetust ELi/riiklikest/piirkondlikest kavadest	8197	20%	5,3	22%
7. Saanud ELi institutsiooni või asutuse innovatsiooniauhinna	223	1%	0,1	0%
8. Registreerinud vähemalt ühe tehnoloogiaõiguse ja kasutab laenu selle kasutamiseks	886	2%	0,8	3%
9. Saanud investearinguriskikapitalifondist/äriinglilt	2254	5%	1,0	4%
10. Kasutab rahastamist, et siseneda uuele toote- või geograafilisele turule	653	2%	0,4	1%

Kriteerium	Lõppsaajate koguarv (tk)	%	Kulukohustustega kaetud kogusummad (miljardites eurodes)	%
11. Kulutas ≥ 10% tegevuskuludest teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile vähemalt ühel viimasest kolmest aastast	1262	3%	0,9	4%
12. Kulutas ≥ 10% aastas või > 15% tegevuskuludest teadustegevusele ja innovatsioonile (väike keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja)	23	0%	0,1	0%
13. Tegi viimase 36 kuu jooksul pädevate asutuste kvalifitseeritud teadustegevuse ja innovatsiooni kulutusi	546	1%	0,5	2%
14. Nimetatud viimase 36 kuu jooksul uuenduslikuks ettevõtteks	237	1%	0,2	1%
15. Kavatses investeerida digiteerimisse	237	1%	0,2	1%
KOKKU	37 440	100%	24,4	100%

Allikas: InnovFin'i VKEde tagatisrahastu rakendamise lõpparuandes avaldatud tabel 31. detsembri 2022. aasta seisuga.

IV lisa. Võrdlus: programm „Horisont 2020“ vs programm „Euroopa horisont“

Tehnoloogiasiire

Eesmärk	„Horisont 2020“ vahendid	Tuvastatud puudused (H2020)	Programmi „Euroopa horisont“ vahendid	Tuvastatud puudused (EH)
Varases etapis läbimurdelised teadusuuringud	FET Open	- Keskendumine varase etapi suure riskiga teadusuuringutele - Piiratud otsesed seosed järgneva etapi turustamisviisidega	EIC Pathfinder	Ei ole mõeldud turul kasutuselevõtuks
Riskifinantseerimine suure riskiga innovatsioonile	InnovFin tehnosiirde vahend	Piiratud, suunatud otse VKEdele	EIC Transition	Praeguses etapis ei hinnata tõhusust
Teadusuuringute ja turu vahelise lõhe ületamine	Euroopa Innovatsioon-inõukogu katseprojekt (2018–2020)	- Puuduvad selged kasutamise peamised tulemusnäitajad - Nõrgad järelmeetmete mehhanismid - Killustunud integreerimine nõudlusepoole vahenditega	EIC Transition	Praeguses etapis ei hinnata tõhusust
Järelevalve ja nähtavus	Innovatsiooniradar	- Piiratud tõhusus turul kasutuselevõtul ja kasutamise toetamisel - Nõrgad seosed rahastamise ja lõpuleviimisega - Toetusesaajate vähene teadlikkus	EIC portfelli haldus / Euroopa innovatsioonitegevuse tulemustabel	- Ainult koondnäitajad - Piiratud VKE-põhine jälgimine - Ebaselge seos kasutuselevõtu tulemustega praeguses etapis

Kasutuselevõtt turul

Eesmärk/mööde: turuleviimine ja turustamine	„Horisont 2020“ vahendid	Puudused (H2020)	Programmi „Euroopa horisont“ vahendid	Puudused (EH)
Turustamistoetus	VKEde rahastamisvahend (1. ja 2. etapp)	- Struktureeritud kasvukava puudub - Investorite vähene juurdepääs - Ebajärjekindlad järelmeetmed	EIC Accelerator (toetus + omakapital)	- Tulemuslikkust ei hinnatud süstemaatiliselt - Puuduvad kasutuselevõtu peamised tulemusnäitajad - Ebaselge mõju turul kasutuselevõttule
Suure riskiga innovatsiooni riskifinantseerimine	InnovFin (võla- ja omakapitaliinstrumendid)	- Seire keskendus mahtudele, mitte tulemustele - Puuduvad turul kasutuselevõtu peamised tulemusnäitajad - Puudub VKEde tulemuste järelhindamine	EIC fond / Invest-EU	- Ei hinnata, kas omakapital lahendab InnovFin'i puudused - Ebaselge mõju VKEde turustustegevusele
Juhendamis- ja võrgustikuteenused	VKEde rahastamisvahendiga seotud juhendamine ja võrgustikuüritused	- VKEde piiratud suutlikkus turustrateegiat luua - Ei ole kohandatud VKEde vajadustele - VKEde märkimisväärne panus puudub - Ebaselge panus turul kasutuselevõttu	EIC kogukonnaplatvorm ja kureeritud kontaktide loomine	- Tõhusust ei ole hinnatud - Ebaselge, kas suunamine paranes

Tulemuste levitamine ja kasutamine

Eesmärk/mõõde: tulemuste levitamine ja kasutamine	„Horisont 2020“ vahendid	Puudused (H2020)	Programmi „Euroopa horisont“ vahendid	Puudused (EH)
Läbipaistvus ja projekti nähtavus	CORDIS (projektide kokkuvõtted)	- Piiratud VKE-põhine nähtavus - Staatiline aruandlus, nõrgad järelemeetmed	Rahastamis- ja hankeportaal/ CORDIS (ajakohastatud)	- Keskendub endiselt nõuetele vastavuse aruandlusele - Piiratud tõendid VKEde toodete turuleviimisele avalduva mõju kohta
Usaldusväärsus ja innovatsiooni kaitse	IO õigused	- Ebaühtlane kasutuselevõtt - VKEdel puudus strateegiline intellektuaalomandi alane suutlikkus - Sageli üldine	IO õiguste toetamine EIC kogukonnaplatvormi kaudu	- Tõhusust ei ole hinnatud - Ebaselge panus VKEde turustamistegevusse
Tehniline ja reklaamilane teavitustegevus	Projektide veebisaidid	- Kvaliteet oli väga erinev - Piiratud ulatus väljaspool konsortsiumi - Struktureeritud seire puudub	EIC kogukonnaplatvormi profiilid ja digitaalne levitamine	- Mõjusust ei hinnata - Ebaselge, kas nähtavus VKEde jaoks paranes
Kommunikatsioon ja ärimudelite arendamine	VKEde rahastamisvahendiga seotud juhendamine	- Ebaühtlane kasutuselevõtt - Vähene VKEde vajadustele kohandamine - Ebaselge panus turul kasutuselevõttu	Euroopa Innovatsiooninõukogu ettevõtluse kiirendamisteenused (BAS)	- Tulemuslikkust ei hinnatud süstemaatiliselt - VKEde turustamistegevuste tulemuste jaoks ebapiisavalt välja töötatud peamised tulemusnäitajad
Sidusrühmade kaasamine	Üritused ja võrgustike loomine	- Liidu osalus - Piiratud integratsioon komisjoni talitustega - Puudub struktureeritud tee kasutuselevõtuks	Euroopa innovatsiooni ökosüsteemide (EIE) võrgustikumeetmed	- Liiga vara hinnata - Puuduvad kasutuselevõtu peamised tulemusnäitajad - Ebaselge seos VKEde toodete turul kasutuselevõtuga

V lisa. Meie „Horisont 2020“ osalejate küsitlus

- 01** Meie küsitlus programmis „Horisont 2020“ osalejate kohta keskendus VKEdele viies liikmesriigis – Soomes, Ungaris, Itaalias, Madalmaades ja Hispaanias –, mis on samad riigid, mida me auditi eesmärgil külastasime. Nad kõik said innovatsioonimeetmetest toetust prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ raames ning me käsitlesime „Juhtpositsiooni progressi võimaldava ja tööstusliku tehnoloogia vallas“ (LEIT) ning VKEde rahastamisvahendit.
- 02** Sihtrühma kuuluvad VKEd osalesid nii koostööprojektides kui ka ühe toetusesaajaga projektides, mis viidi lõpule hiljemalt 2022. aastal meie läbivaatamiseks valitud algatuste raames, täpsemalt info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT), nanotehnoloogia, fotoonika, kõrgtehnoloogiliste materjalide ning kõrgtehnoloogilise tootmise ja töötlemise, ning mõne ühisettevõtte ECSEL projekti ja VKEde erikavade raames. Nendele toetusesaajatele keskendumine võimaldas meil koguda teavet, mis kajastab täpselt LEITi raames toetatud tegevuste mitmekesisust ja ulatust nendes strateegilistes valdkondades.
- 03** Küsitluse eesmärk oli koguda meie auditi seisukohast olulist otsest teavet selliste küsimuste kohta nagu ELi toetuse tähtsus teadus- ja arendustegevuses ning innovatsioonis, raskused toetusele juurdepääsul, tulemuste levitamine ja kasutamine ning tegelik ja eeldatav panus majandustulemustesse.
- 04** 172 ettevõttelt, kellega algselt ühendust võeti, saime 85 vastust, mis moodustab ligikaudu 49,4% osalusest. Pärast nende 11 VKE mahaarvamist, kes enam ei tegutse, kuulus korrigeeritud valimisse 161 tegutsevat ettevõtet, mis tähendab, et tegelik vastamise määr oli ligikaudu 53%.

Lühendid

Lühend	Definitsioon/selgitus
CORDA	Ühine teadusuuringute andmebaas
CORDIS	Ühenduse teadus- ja arendustegevuse teabeteenistus
ECF	Euroopa Konkurentsivõime Fond
EIC	Euroopa Innovatsiooninõukogu
EIF	Euroopa Investeerimisfond
EIP	Euroopa Investeerimispank
EISMEA	Euroopa Innovatsiooninõukogu ja VKEd Rakendusamet
H2020	Programm „Horisont 2020“
HADEA	Euroopa Tervishoiu ja Digitaalvaldkonna Rakendusamet
HE	„Euroopa horisont“
IKT	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia
InnovFin	ELi rahastamisalgatus novaatoritele
IO õigused	Intellektuaalomandi õigused
LEIT	Juhtpositsiooniprogressi võimaldava tööstusliku tehnoloogia vallas
MFR	Mitmeaastane finantsraamistik
NMBP	Nanotehnoloogia, kõrgtehnoloogilised materjalid, biotehnoloogia ning kõrgtehnoloogiline tootmine ja töötlemine
SKP	Sisemajanduse koguprodukt
TA	Teadus- ja arendustegevus
TI	Teadusuuringud ja innovatsioon
TRL	Tehnilise valmiduse tasemed
VKEd	Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad

Mõisted

Mõiste	Definitsioon/selgitus
Andmebaas	Elektrooniliselt säilitatav struktureeritud andmekogum, mis on tutvumiseks ja väljavõtete tegemiseks kättesaadav.
Andmed	Kvalitatiivsete või kvantitatiivsete muutujate, näiteks faktide või mõõtmiste väärtuste kogum, millest saab teavet koguda.
CORDA	ELi teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi rakendamise käigus kogutud või loodud andmete keskhoidla.
CORDIS	Peamine avalikandmehoidla ja portaal, mis sisaldab teavet kõigi ELi rahastatud teadusprojektide ja nende tulemuste kohta.
Delegeerimisleping	Üksikisikute või üksustega teatavates poliitikavaldkondades sõlmitud leping ELi vahendite kasutamiseks kaudse eelarve täitmise raames.
Digiteerimine	Digitehnoloogia ja digiteeritud teabe kasutuselevõtt protsessides ja ülesannetes.
Finantsinstrument	ELi eelarvest antav rahaline toetus, mis võib olla omakapitali- või kvaasiomakapitali investeeringute, laenu, tagatise või muu riskijagamisevahendi vormis.
Innovatsioonilõhe	Erinevus organisatsiooni või majanduse praeguse uuendusliku väljundi ja tegeliku potentsiaalivahel või eri üksuste, riikide või sektorite vahel.
Intellektuaalomand	Algupärane looming, näiteks leiutis, kirjandus- või kunstiteos või kaubanduses kasutatav sümbol, nimi või kujutis.
Intellektuaalomandi õigused	Seaduslikud õigused intellektuaalomandile.
Kasutamine	Programmi „Horisont 2020“ raames ELi projekti tulemuste kasutamine muudes kui projektiga hõlmatud tegevustes.
Keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja	Kuni 3000 töötajaga ettevõtte
Levitamine	Programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ raames kavandatud strateegiline protsess projektitulemuste, uurimistulemuste või teabe jagamiseks konkreetse sihtrühmaga.
Majanduslikud näitajad	Valitsuse või ettevõtte tõhusus kaupade tootmisel või teenuste osutamisel.
Mõju	Lõpetatud projekti või programmi laiemad pikaajalised tagajärjed, näiteks sotsiaalmajanduslik kasu kogu elanikkonnale.
Mõjuhinnang	Poliitikaalgatuse või muu tegevuse tõenäolise (<i>ex ante</i>) või tegeliku (<i>ex post</i>) mõju analüüs.
Peamine tulemusnäitaja	Kvantifitseeritud mõõdik, mis näitab tulemuslikkust peamiste eesmärkidega võrreldes.
Programm „Euroopa horisont“	Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni programm perioodiks 2021–2027.

Programm „Horisont 2020“	Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni programm perioodiks 2014–2020.
Sisemajanduse koguprodukt	Standardne viis riigi jõukuse hindamiseks: kõigi riigis (tavaliselt ühe aasta jooksul) toodetud kaupade ja osutatud teenuste rahaline väärtus.
Tegevus	ELi teadusuuringute raamprogrammide kontekstis üks mitmest eri liiki rahastamiskavadest.
Tehnoloogilise valmiduse tase	Mõõdik, mida kasutatakse tehnoloogia küpsuse määramiseks ja mis võimaldab usaldusväärselt võrrelda erinevaid tehnoloogiaid konkreetsetes süsteemis või keskkonnas.
Tulemuslikkus	See, kui suures ulatuses on seatud eesmärgid läbiviidud tegevusega saavutatud.
Turulähedane meede/tegevus	Programmi „Horisont 2020“ raames tegevus, mille eesmärk on koostada plaane või projekte uute, muudetud või täiustatud toodete, protsesside või teenuste jaoks.
Turustamine	Toote või teenuse turuletoomise protsess.
Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted	Ettevõtjate ja muude organisatsioonide suurust kirjeldav määratlus, mis põhineb töötajate arvul ja teatavatel finantskriteeriumidel. Väikeettevõtjate puhul on töötajate arv alla 50 ning käive või bilansimaht ei ületa 10 miljonit eurot. Keskmise suurusega ettevõtjate puhul on töötajate arv alla 250 ja käive kuni 50 miljonit eurot või bilansimaht kuni 43 miljonit eurot.
Ühisettevõtte	ELi asutus, mis on asutatud koos avaliku ja/või erasektori partneriga, et viia ellu projekti või tegevust teadusuuringute ja tehnoloogia valdkonnas.

Komisjoni vastused

<https://www.eca.europa.eu/et/publications/SR-2026-24>

Ajakava

<https://www.eca.europa.eu/et/publications/SR-2026-24>

Auditirühm

Kontrollikoja eriaruannetes on esitatud ELi poliitikavaldkondade ja programmide või konkreetsete eelarvevaldkondade juhtimisega seotud teemade auditite tulemused. Kontrollikoda valib ja kavandab auditiülesanded nii, et need oleksid võimalikult mõjusad, võttes arvesse tulemuslikkuse või nõuetele vastavuse riske, kaasnevaid tulusid või kulutusi, tulevast arengut ning poliitilist ja avalikku huvi.

Käesoleva tulemusauditi viis läbi turgude reguleerimise ja konkurentsivõimelise majanduse valdkondade auditeerimise eest vastutav IV auditikoda, mille eesistuja on kontrollikoja liige Petri Sarvamaa, keda toetasid kabinetiülem Benjamin Jakob, kabineti nõunik Elmo Torppa, valdkonnajuht John Sweeney, auditijuht Maria Isabel Quintela, audiitorid Felipe Andres Miguelez, Georgia Bichta, Maria Eleni Andreou, Tarik El Rhani, Orsolya Szarka ning praktikandid Adam Czarnecki ja Carlotta Gisonni. Keelealast abi osutas Michael Pyper. Graafilisi materjale aitas koostada Dunja Weibel.

Fotol vasakult: Carlotta Gisonni, Dunja Weibel, Benjamin Jakob, Maria Isabel Quintela, Petri Sarvamaa, Georgia Bichta, Elmo Torppa, Tarik El Rhani, Adam Czarnecki, John Sweeney, Maria Eleni Andreou.

AUTORIÕIGUS

© Euroopa Liit, 2026

Euroopa Kontrollikoja taaskasutamispoliitika on kehtestatud [Euroopa Kontrollikoja otsusega nr 6–2019](#) avatud andmete poliitika ja dokumentide taaskasutamise kohta.

Kui ei ole märgitud teisiti (nt eraldiseisvates autoriõiguse märgetes), on ELile kuuluv kontrollikoja sisu litsentsitud vastavalt [litsentsile Creative Commons Attribution 4.0 International](#) (CC BY 4.0). Reeglina on taaskasutamine lubatud, kui autoriõigustele on viidatud ja muudatused on ära märgitud. Kontrollikojale kuuluva sisu taaskasutajad ei tohi moonutada algset tähendust ega sõnumit. Kontrollikoda ei vastuta taaskasutamise tagajärgede eest.

Kui konkreetsetes sisus, näiteks kontrollikoja töötajatest tehtud fotodel, on kujutatud tuvastatavaid erasikuid, või kui see sisaldab kolmandate isikute teoseid, tuleb teil taotleda täiendavaid õigusi.

Kui luba on saadud, tühistab ja asendab see eespool nimetatud üldise loa ja osutab selgelt mis tahes kasutuspiirangutele.

On võimalik, et ELile mittekuuluva sisu kasutamiseks või taasesitamiseks tuleb küsida luba otse autoriõiguse omajatelt.

Joonised 1, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 2. ja 5. selgitus, I lisa joonised 2 ja 3: ikoonide ja piltide kujundamisel on kasutatud [Flaticon.com](#) ressursse. © Freepik Company S.L. Kõik õigused kaitstud.

Esikaane foto: © kkolosov / stock.adobe.com.

Tööstusomandi õigustega hõlmatud tarkvara või dokumendid, nagu patendid, kaubamärgid, registreeritud disainilahendused, logod ja nimed, ei kuulu kontrollikoja taaskasutamispoliitika alla.

Domeeni europa.eu alla koondatud Euroopa Liidu institutsioonide veebisaitidel leidub linke, mis viivad muudele veebisaitidele. Kontrollikoda ei vastuta nende sisu eest ja soovib teil seetõttu tutvuda nende veebisaitide isikuandmete ja autoriõiguse kaitse põhimõtetega.

Kontrollikoja logo kasutamine

Kontrollikoja logo ei tohi kasutada ilma kontrollikoja eelneva nõusolekuta.

HTML	ISBN 978-92-849-8277-6	ISSN 1977-5652	doi:10.2865/9353412	QJ-01-26-045-ET-Q
PDF	ISBN 978-92-849-8278-3	ISSN 1977-5652	doi:10.2865/2441241	QJ-01-26-045-ET-N

KUIDAS VIIDATA

Euroopa Kontrollikoja [eriaruanne nr 24/2026](#): „Innovatsiooni ja konkurentsivõime rahastamine ELi poolt: vähene keskendumine turulähedastele meetmetele programmi „Horisont 2020“ prioriteedi „Juhtpositsioonitööstuses“ raames“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2026.

Auditiga hinnati, kas programmi „Horisont 2020“ rahastamine prioriteedi „Juhtpositsioon tööstuses“ raames toetas tõhusalt innovatsiooni, tehnosiiret, turuleviimist ja uuenduslike ettevõtete, eelkõige VKEd kasvu ning kas komisjoni seire ja hindamine toetasid neid eesmärgi. ELi strateegilised prioriteedid kajastusid küll tööprogrammides, aga seosed osalejate vajaduste ja projektikonkursside kavandamise vahel olid ebaselged. Toetus keskendus peamiselt keskmise tehnoloogilise valmiduse tasemega projektidele, pöörates ebapiisavat tähelepanu turulähedastele meetmetele, turustamisele ja laiendamisele. Komisjoni järelevalves puudusid süstemaatilised järelmeetmed, usaldusväärsed osalejate andmed ja püsiva majandusliku väärtuse hindamise meetodid. Soovitame tugevdada tehnosiiret, turuleviimist, laiendamist, järelevalve ühtlustamist ning osalejate majandustulemuste ja innovatsioonisuutlikkuse hindamise parandamist.

Euroopa Kontrollikoja eriaruanne vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 287 lõike 4 teisele lõigule.

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus

EUROOPA KONTROLLIKODA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel +352 4398-1

Päringud: eca.europa.eu/et/contact
Veebisait: eca.europa.eu
Sotsiaalmeedia: @EUauditors